

Factors Affecting Students' Readicide: A Meta Synthesis Approach

Seyed Jafar Hashemi¹, Maryam Shafiei^{2*}, Mehdi Mohammadi³, Mahboubeh Fouladchang⁴

¹PhD Student, of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

²Assistant Professor of Educational Management and Planning Department, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

³Associate Professor of Educational Management and Planning Department, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

⁴Associate Professor of Educational Psychology Department, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

ARTICLE INFO

Article Type:

Original Research

Received: 06.24.2023

Revised: 07.14.2023

Accepted: 08.04.2023

Keyword:

Study Pathology

Readicide

Students' Readicide

*Corresponding Author:

Maryam Shafiei

Email:

Maryam.shafiei@gmail.com

ABSTRACT

While the culture of study should have the highest position among students as a main element in learning, it has not enjoyed such a position due to various reasons, and today, the habit of studying has lost its importance among students. This research aimed to identify the factors affecting students' readicide. Therefore, this research was conducted with a qualitative method and a meta-synthesis approach. The statistical population included all foreign articles and documents from 2002 to 2022 and Persian language articles from the same period. Out of the 263 articles that matched the research inclusion criteria, 88 articles were selected as the final research sample. Data analysis was carried out using a thematic analysis technique and 40 basic themes under 4 organizer theme categories including: "personal factors" (addiction to the internet and use of virtual space, watching TV, and not knowing the benefits of studying), "family factors" (low education of parents, and not having a home library), "social, economic, and cultural factors" (financial inability to buy books for study, and unsuitable study environment) and "factors of the educational system" (a large volume of textbooks and homework, and non-research-oriented assignments assigned to students) were identified as factors affecting students' readicide. According to the network of themes obtained from the identified readicide factors, the education authorities can take the necessary measures with better planning and appropriate action plans to eliminate and reduce the effect of the identified factors and improve students' study situation.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The experience of advanced countries of the contemporary world has shown that education in these countries has encouraged students to study for their top goals, and it is necessary to expand the attitude of self-reading and study culture. However, nowadays, the habit of reading has lost its importance and reading is neglected in classrooms. Unfortunately, mass and social media have taken the place of study among students, and the by-products of scientific and technological inventions have unfavorably strengthened the decrease in the standard of study among students. The implementation of this research can help in the development of theoretical knowledge and practical terms, it can be useful in improving the decisions of school administrators and teachers to move in the direction of improving study. Neglecting the subject of study and not identifying the factors affecting readicide may in the long run cause unwillingness to study and opportunities for personal satisfaction and career success will inevitably be lost and can lead to delinquency, school violence, and even mistakes in exams. The review of research background in this field showed that no comprehensive research has been conducted either inside the country or abroad. Therefore, the current research seeks to identify the factors affecting students' readicide and to answer the question: What are the factors affecting students' readicide?

Methodology

The current research is a qualitative study with a meta-synthesis approach. The members of the present meta-synthesis team consisted of three experts in the fields of educational management, curriculum planning, and educational planning. In the source search phase, the following keywords were searched: free study (non-curriculum), study attitudes, study strategy, study skills, study habits, study barriers, factors preventing study, reading barriers, and reading habits. By reviewing foreign articles from 2002 to 2022 and Persian articles from 2001 to 2011, 263 articles that were consistent with the inclusion criteria of the present study was determined, and after their review, 88 articles were selected as final number of sample articles. The selected articles were examined and analyzed using the thematic analysis method to extract basic themes.

Result and discussion

What are the factors affecting students' readicide?

- 1- Individual factors: The first theme of the organizer was the individual factor, which included six basic themes as follows: internet addiction and use of virtual space; watching TV, satellite, movies, and cartoons; not knowing the benefits of studying; allocating free time to other activities such as playing and spending time with friends; impatience, laziness and considering studying as a difficult and boring activity; and finally; lack of knowledge of correct study methods and lack of study skills.
- 2- Family factors: The second organizing theme was the family factor, which included four basic themes as follows: home environment insecurity and family problems, parents' low education and lack of encouragement to study, not having a home

library, and a weak culture of reading in the family and habit and so not encouraging children to study from childhood.

- 3- Social, economic, and cultural factors: The third organizing theme was the social, economic, and cultural factors, which included fourteen basic themes as follows: weak study culture and lack of value in society; financial inability to buy books for study; having a business and work and not having or lack of time; financial weakness and low social status of the family; lack of proper government support for libraries and providing books for them; lack of allocation of books for students from the government; the negative influence of friends and peers and lack of role models for studying; inappropriate study environment and space; weakness of the media in promoting and encouraging reading and not covering news in the field of study; expensive books and information sources; unattractive appearance and the inappropriate page layout of books; low quality of content and little variety in reading materials and book topics; lack of attention to the individual differences and interests of the audience in book printing; and the inappropriate geographical location of the library and its small number.
- 4- Factors related to the educational system: The fourth organizing theme related to the factors of the educational system, which included sixteen basic themes as follows: weakness of the educational system (school and teacher, etc.) reading competitions and book fairs in schools; inappropriate school curriculum and not having self-study time in the school curriculum; memorization; grade orientation and too much emphasis on tests and exams; only paying attention to textbooks and their being the only source of exams; multiplicity and the large volume of books; assignments and lesson projects; inappropriate ethics and behavior of school librarians and their lack of expertise and inefficiency; the absence of a librarian and library in the school; the inappropriate teaching method of teachers and the lack of research-oriented assignments assigned to students; the lack of relevance of essays prompted by reading and reading books; lack of teaching study methods, skills in schools and not informing students about the benefits of reading; lack of variety of school library resources; old and outdated school library resources; lack of membership of students in the school library; inappropriate environment (environment, cleanliness, ventilation, light and equipment) of the school library; and the limited and insufficient time to provide school library services.

Conclusion

Despite its importance, studying is one of the most challenging areas of the educational system. Although the habit of reading should be developed in students so that they enjoy reading books and take time to study and read books in the day and night, the amount of reading among students as stated is not favorable and its pathology is one of the important priorities in this field. Therefore, the current research was conducted to identify factors affecting students' readicide. According to the identified factors, education officials should take the necessary measures with better planning and appropriate action plans to eliminate and reduce the effect of the identified factors and improve the study status of the students.

عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان - رویکرد فراترکیب

سیدجعفر هاشمی^۱، مریم شفیعی^{۲*}، مهدی محمدی^۳، محبوبه فولادچنگ^۴

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
- ۲- استادیار بخش مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
- ۳- دانشیار بخش مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
- ۴- دانشیار بخش روانشناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

در حالی که فرهنگ مطالعه باید به عنوان یک عنصر اصلی در یادگیری، والاترین جایگاه را در میان دانش‌آموزان دارا باشد اما متأسفانه به دلایل گوناگونی، مطالعه از چنین موقعیتی برخوردار نشده و امروزه، عادت به مطالعه اهمیت خود را در میان دانش‌آموزان از دست داده است. هدف از پژوهش حاضر، شناسایی عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان بود. بر این اساس، این پژوهش با روش کیفی و رویکرد فراترکیب انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مقالات و اسناد خارجی از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲ و فارسی از سال ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ بود که از بین ۲۶۳ مقاله که با معیارهای شمول پژوهش همخوانی داشتند، ۸۸ مقاله به‌عنوان مقالات نهایی انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون انجام گرفت و ۴۰ مضمون پایه در ۴ مضمون سازمان‌دهنده «عوامل فردی» (اعتیاد به اینترنت و استفاده از فضای مجازی، تماشای تلویزیون، نداشتن آگاهی از فواید مطالعه و...)، «عوامل خانوادگی» (تحصیلات پایین والدین، نداشتن کتابخانه خانگی و...)، «عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی» (ناتوانی مالی در خرید کتاب برای مطالعه، محیط و فضای نامناسب مطالعه و...) و «عوامل نظام آموزشی» (حجم زیاد کتب و تکالیف درسی، پژوهش‌محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان و...) به‌عنوان عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان شناسایی شدند. با توجه به شبکه مضامین به‌دست‌آمده از عوامل مطالعه‌زدگی شناسایی‌شده، مسئولان آموزش و پرورش می‌توانند با برنامه‌ریزی بهتر و برنامه عملیاتی مناسب برای حذف و کاهش اثر عوامل شناسایی‌شده و بهبود وضعیت مطالعه دانش‌آموزان اقدامات لازم را انجام دهند.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۰۳

بازنگری مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۲۳

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۵/۱۳

کلید واژگان:

آسیب‌شناسی مطالعه

مطالعه‌زدگی

مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان

*نویسنده مسئول: مریم شفیعی

پست الکترونیکی:

Maryam.shafiei@gmail.com

مقدمه

در دنیای پیچیده امروزی، هیچ‌کس بی‌نیاز از تعلیم و تربیت نیست و آموزش و پرورش به‌عنوان یکی از مهم‌ترین سازمان‌های مؤثر در جهان امروز و آینده و یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی در زندگی بشری، سهمی بسزا در پرورش و تربیت نیروی انسانی دارد که باید بتواند دانش‌آموزان را به انواع مهارت‌های مورد نیاز جامعه و آینده مجهز کند که این وظیفه بر عهده مهم‌ترین جزء و زیرنظام آن، یعنی مدرسه است و به همین دلیل است که (خان، ۲۰۱۶)^۱، تعلیم و تربیت را مهم‌ترین اختراع بشر می‌داند. تجربه کشورهای پیشرفته جهان معاصر نشان داده است که آموزش و پرورش در این کشورها، تشویق دانش‌آموزان به مطالعه را سرلوحه اهداف خود قرار داده‌اند زیرا معتقدند که آموزش کلیه معلومات و اطلاعات موجود به دانش‌آموزان نه امکان‌پذیر است و نه چاره‌ساز. بنابراین لازم است که نگرش خودخوانی و فرهنگ مطالعه را در آنان گسترش داد (دهقان‌پور، ۲۰۱۵)^۲ زیرا کیفیت یک ملت به کیفیت شهروندان آن بستگی دارد و کیفیت شهروندان نیز به کیفیت آموزش آنها بستگی دارد و از طرفی کیفیت آموزش از طریق پیشرفت تحصیلی منعکس می‌شود که تابعی از عادات و نگرش مطالعه دانش‌آموزان است (لاکی و سایدو، ۲۰۲۰)^۳. با وجود پیشرفت‌های تکنولوژیکی، تغییر وسایل کمک‌آموزشی و نوآوری‌ها، مهارت مطالعه همچنان یک مهارت مهم در دستیابی به دانش، حل مشکلات و اساس زندگی آموزشی می‌باشد (تکسان، ۲۰۱۹)^۴. دانش‌آموزان با تمرین مداوم و فعالانه عادات خوب مطالعه، پرورش می‌یابند که هیچ جایگزینی برای آنها وجود ندارد (امیس و آرچر، ۱۹۸۸)^۵ و از طرفی فرهنگ مطالعه باید از دوران کودکی و در روند جامعه‌پذیری اولیه آغاز شده و در مراحل بعدی زندگی کودک، در مدرسه تقویت شود (هو و لائو، ۲۰۱۸)^۶.

امروزه، عادت به مطالعه اهمیت خود را از دست داده (لاکی و سایدو، ۲۰۲۰) و مطالعه در کلاس‌های درس نادیده گرفته شده است (عبد کادیر، ۲۰۱۴)^۷. والدین از دانش‌آموزانی که نتوانسته‌اند عادات خوب مطالعه را ایجاد کنند، شکایت دارند، حتی معلمان نیز از این دانش‌آموزان شکایت دارند. متأسفانه رسانه‌های جمعی و اجتماعی جایگاه مطالعه را در بین دانش‌آموزان گرفته‌اند و محصولات جانبی اختراعات علمی و فناوری به طور نامطلوبی، کاهش استاندارد مطالعه در بین دانش‌آموزان را تقویت کرده است (فتیلورو و همکاران، ۲۰۱۷)^۸. مطالعه موردی (کاوی، ۲۰۱۵)^۹ نشان داد که بیشتر پاسخ‌دهندگان نه برای لذت که عمدتاً برای قبولی در امتحانات خود، مطالعه می‌کنند و تنها یک تا دو ساعت در روز را صرف این فعالیت می‌کنند (بابا و آفندی، ۲۰۲۰)^{۱۰}.

مسئله افت مطالعه، مطالعه‌زدگی و علاقه نداشتن به مطالعه میان دانش‌آموزان در کشور ما نیز دغدغه مهمی است. متأسفانه در جامعه ما، دانش‌آموزان روزبه‌روز رغبت کمتری به مطالعه به‌عنوان یک عادت صحیح دارند و اغلب، تنها به اجبار و در قالب مطالعه کتاب‌های درسی و به‌خصوص برای رفع تکلیف و شرکت در امتحانات، مطالعه می‌کنند. بیشتر مردم جامعه تحت تأثیر این گمان نادرست که مطالعه غیردرسی به پیشرفت تحصیلی فرزندان آسیب می‌رساند، مانع آن می‌شوند که فرزندان‌شان به این‌گونه مطالعه‌ها روی آورند (یعقوبی راد و همکاران، ۲۰۱۵). در نتیجه، در حالی که فرهنگ مطالعه باید به‌عنوان یک عنصر اصلی در یادگیری، والاترین جایگاه را در میان دانش‌آموزان دارا باشد، اما متأسفانه به دلایل گوناگونی، مطالعه از چنین موقعیتی برخوردار نشد و هنوز به‌عنوان نیازی دائمی مطرح نیست (کیان و همکاران، ۲۰۱۷) و جایگاه بسیار پایینی در اوقات فراغت دانش‌آموزان دارد (اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱). برای مثال، نتایج

¹ Khan

² Lucky & Saidu

³ Teksan

⁴ Ames & Archer

⁵ Ho & Lau

⁶ Abd Kadir

⁷ Fatiloro

⁸ Kavi

⁹ Baba & Affendi

تحقیقات انجام‌شده نشان می‌دهد که فقط ۳۰ درصد از دانش‌آموزان کشور ما مطالعه می‌کنند که در مقایسه با وضعیت مطالعه در کشورهای پیشرفته نگران‌کننده است (یعقوبی راد و همکاران، ۲۰۱۵). همچنین یافته‌های پژوهش (نجف‌پور مقدم و همکاران، ۲۰۱۹) نشان داد که میانگین مطالعه درسی دانش‌آموزان در طول روز تقریباً ۳ ساعت است و میانگین مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان نیز حدود ۵۵ دقیقه در روز محاسبه گردید (اعلانی و اطهری، ۲۰۲۱). درخصوص مطالعه غیردرسی نیز یافته‌های پژوهش بیگدلی و باجی (۱۳۸۸) نشان داد که ۳۴/۸ درصد از دانش‌آموزان کمتر از یک ساعت در طول هفته، کتاب‌های غیردرسی مطالعه می‌کنند (نظری کاجی و نظری کاجی، ۲۰۱۶) و تنها ۱/۱ درصد از اوقات فراغت دانش‌آموزان به مطالعه غیردرسی اختصاص می‌یابد (فرهت و همکاران، ۲۰۲۲) و ۸۳/۵ درصد از دانش‌آموزان در طول شبانه‌روز اصلاً کتاب غیردرسی نمی‌خوانند (اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱). مطالعات فرادرسی در دانش‌آموزان مقاطع ابتدایی از کمترین مطالعات اوقات فراغت است به حدی که حتی سرانه آن برای این مقطع تحصیلی در کل کشور به کمتر از ۳ دقیقه در روز می‌رسد و در مقایسه با کشور فنلاند که در روز ۴۴ دقیقه را به مطالعه غیردرسی می‌پردازند جای بسی تأمل دارد (فرهت و همکاران، ۲۰۲۲).

در پژوهش‌های مختلف اشاره شده است که موفقیت و شکست دانش‌آموزان به عادات مطالعه آنها بستگی دارد و مطالعه یک دانش‌آموز است که عملکرد او را تعیین می‌کند (آریتا و همکاران، ۲۰۱۷؛ ابل و اولوفو، ۲۰۱۷؛ نونیس و هادسون، ۲۰۱۰؛ پالانی، ۲۰۱۲)^۱ و (جوانمرد و همکاران، ۲۰۲۲) یکی از راهبردهای سواد انتقادی را خواندن انتقادی متون می‌دانند. اجرای این پژوهش با هدف شناسایی عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی می‌تواند با کاهش خلأهای موجود در حوزه پژوهش، به توسعه دانش نظری در این حوزه کمک کند و همچنین به لحاظ عملی نیز در بهبود تصمیمات مدیران مدارس و معلمان در راستای حرکت در مسیر بهبود مطالعه مفید باشد زیرا این پژوهش با کشف عوامل مؤثر بر مطالعه-زدگی، کمک شایانی در تدوین برنامه عملیاتی برای حذف و کاهش تأثیر این عوامل در راستای بهبود وضعیت کنونی فرهنگ مطالعه در سطح مدارس خواهد داشت که می‌تواند در نهایت سهم مهمی در بهبود شاخص مطالعه در کشور داشته باشد.

بی‌توجهی به موضوع مطالعه و شناسایی نکردن عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی و به دنبال آن، نبود برنامه‌ریزی در این حوزه، ممکن است در درازمدت باعث فراموشی و بی‌رغبتی به مطالعه گردد (فرهت و همکاران، ۲۰۲۲) و از آن‌جا که این مهارت، سنگ بنای موفقیت کودک در مدرسه و در طول زندگی است، فرصت‌های رضایت شخصی و موفقیت شغلی ناگزیر از دست رود (کوچوکوغلو، ۲۰۱۳)^۲ زیرا افرادی که دچار مطالعه‌زدگی می‌شوند و مهارت کافی مطالعه ندارند با مشکلات زیادی در دوران تحصیل خود مواجه می‌گردند. چه بسا دانش‌آموزانی که علی‌رغم تلاش زیاد و طاقت‌فرسا در دوران تحصیلی خود، به دلیل مشکلاتی که در مطالعه داشته‌اند، نتوانسته‌اند نتیجه دلخواه خود را کسب کنند (خدمتی نژاد، ۲۰۱۶) و به همین دلیل (ابل و اولوفو، ۲۰۱۷) بیان می‌کند که دانش‌آموزان نمی‌توانند بدون ایجاد عادات و علاقه به مطالعه، عملکرد تحصیلی خود را بهبود ببخشند (تیوس، ۲۰۲۰)^۳ و فقدان علاقه به مطالعه و فرهنگ ضعیف مطالعه، دانش‌آموزان را به عملکرد ضعیف در مدرسه سوق می‌دهد (کائور و پاتانیا، ۲۰۱۵)^۴ و می‌تواند منجر به بزهکاری، خشونت مدرسه‌ای و حتی وقوع اشتباه در امتحان شود (اونورا، ۲۰۲۱)^۵. به همین دلیل است که مطالعه با وجود اهمیتی که

¹ Arieta; Ebele & Olofu; Nonis & Hudson; Palani

² Küçükoglu

³ Tus

⁴ Kaur & Pathania

⁵ Onuorah

دارد، یکی از چالش‌برانگیزترین حوزه‌های نظام آموزشی است (کوچوکوغلو، ۲۰۱۳) و مارک و هوارد^۱ (۲۰۰۹) تأکید می‌کنند که عادات ضعیف مطالعه، رایج‌ترین معضل برای دانش‌آموزان است (مگولود جی آر، ۲۰۱۹)^۲.

بررسی پیشینه پژوهش‌های مرتبط با موضوع نشان داد که در این زمینه تاکنون پژوهشی جامع چه در داخل کشور و چه در خارج از کشور انجام نگرفته است و بیشتر پژوهش‌ها، فقط برخی از عوامل را مدنظر قرار داده‌اند و احیاناً پژوهش‌های انجام‌گرفته مشابه، بسیار سطحی و گذرا به موضوع نگریسته‌اند که این خلأ در این پژوهش مد نظر قرار گرفته است و از آنجایی که مطالعه همانند دیگر فعالیت‌های اکتسابی انسان از دوران کودکی و اولیه آغاز می‌شود و این دوران نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری این عادت در ادامه زندگی یک انسان بر عهده دارد (زارع و همکاران، ۲۰۱۶) آسیب‌شناسی مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان، مسئله‌ای بسیار مهم است و بر این اساس، پژوهش حاضر در پی شناسایی عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان و پاسخگویی به این سؤال است که: عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان چیستند؟

مطالعه‌زدگی^۳

مطالعه‌زدگی، کشتن سیستماتیک عشق به خواندن است که اغلب توسط شیوه‌های بیپهوده و گیج‌کننده موجود در مدارس، تشدید می‌شود (گلاگر، ۲۰۰۹)^۴. تغییر در محیط‌های تفریحی یکی از دلایل عمده ایجاد مطالعه‌زدگی است. در گذشته، افراد کمتر به فناوری و رسانه دسترسی داشتند و به همین دلیل باسوادها بیشتر اوقات فراغت خود را صرف مطالعه می‌کردند. اما امروزه، افراد برای سرگرمی به فناوری و رسانه وابسته هستند و علاوه بر این، فوریت و ضرورت در مطالعه دیجیتال و ارائه آنی اطلاعات گسترده (ولف، ۲۰۰۸)^۵ خوانندگان را از انجام مطالعه عمیق بازمی‌دارد. در نتیجه، در حین مطالعه برای لذت، نمی‌توانند تجربیات زیبایی‌شناختی داشته باشند و حتی در مواقعی نمی‌توانند اصل موضوع را بررسی کنند (جنیفر و پونیا، ۲۰۱۵)^۶.

پیشینه پژوهشی

(سعدآبادی و همکاران، ۲۰۲۲) پژوهشی را به‌منظور بهبود وضعیت مطالعه و کتابخوانی کودکان در ایران انجام دادند و نتایج نشان داد که معضلات حوزه کتاب کودک عبارتند از: ۱. زیرساختی: گسترش فضای مجازی، کم‌توجهی به نیاز واقعی کودکان، کم‌توجهی آموزش و پرورش به کتاب‌های غیردرسی، غلبه دولت بر بازار توزیع و به تبع آن از بین رفتن خلاقیت و رقابت، ۲. محتوایی: کیفیت نازل کتاب‌ها، تنوع اندک موضوعات، تغییر سلیقه کودکان به دلیل دسترسی به اینترنت و رسانه‌های مختلف و ۳. اقتصادی: هزینه بالای خرید کتاب.

نتایج پژوهش (نصیری زرنیدی و علی اکبری، ۲۰۲۰) نشان داد که مهم‌ترین عوامل مؤثر در بی‌علاقگی دانش‌آموزان به مطالعه عبارتند از: ۱) عوامل مرتبط با دانش‌آموزان: تنبلی و نداشتن پشتکار، ضریب هوشی پایین و ناآگاهی از روش‌های صحیح مطالعه، ۲) عوامل مرتبط با والدین: سطح پایین مطالعه والدین، میزان کم حمایت‌ها و تشویق‌های خانواده، مشکلات خانواده و وقت صرف نکردن برای آموزش برخی از نکات مقدماتی مثل آداب مطالعه و ۳) عوامل مرتبط با کلاس: جذاب نبودن محیط کلاس، یکنواختی روش تدریس و تکالیف کلیشه‌ای.

¹ Mark & Howard

² Magulod Jr

³ Readicide

⁴ Gallagher

⁵ Wolf

⁶ Jennifer & Ponniah

(اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱) در پژوهش خود نشان دادند که موانع مطالعه عبارتند از: رسانه‌ها و فضای مجازی، نبود انگیزه، کمبود کتابخانه، نداشتن عادت به مطالعه، مشغله زیاد کاری، ارزش‌های جامعه، نداشتن احساس نیاز، نداشتن برنامه مدون، قیمت بالای کتاب، نبود کتاب در کتابخانه و شناخت نداشتن از نویسندگان.

(اعلائی و اطهری، ۲۰۲۱) در پژوهشی به واکاوی عوامل فزاینده و کاهنده مطالعه درسی و غیردرسی پرداختند که نتایج نشان داد عوامل کاهنده مطالعه درسی عبارتند از: حاکم بودن فرهنگ تنبلی و بی‌حوصلگی، حاکم شدن فرهنگ مدرک‌گرایی، افزایش اشتغالات ذهنی، کمبود وقت، میزان تحصیلات پایین مادر، قیمت بالای بعضی از کتاب‌های درسی، میزان تحصیلات پایین پدر، استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی و ماهواره و عوامل کاهنده مطالعه غیردرسی عبارتند از: کم بودن درآمد خانواده و مشکلات اقتصادی، نداشتن قدرت خرید کتاب‌های غیردرسی، قیمت بالای کتاب‌های غیردرسی، تشویق نکردن رسانه‌های جمعی (رادیو، تلویزیون و...) به داشتن مطالعه، برگزار نکردن نمایشگاه‌های کتاب و انجام بازی‌های رایانه‌ای.

(آنان-برو و نارتی، ۲۰۲۱)^۱ در پژوهشی به بررسی تأثیر عملکرد رسانه‌های اجتماعی بر عادات مطالعه پرداختند و دریافتند که رسانه‌های اجتماعی به طور قابل توجهی بر عادات مطالعه تأثیر می‌گذارد و افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی منجر به عادت مطالعه منفی می‌شود.

(اومیدو و دانیل، ۲۰۲۱)^۲ در پژوهشی، تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر عادت مطالعه دانشجویان را بررسی کردند و دریافتند که بین استفاده از فیس‌بوک، واتساپ و گوگل به‌عنوان رسانه‌های اجتماعی و عادت مطالعه رابطه منفی معناداری وجود دارد.

(خونگتیم، ۲۰۲۱)^۳ روند عادات خواندن دانش‌آموزان از سطح مدرسه تا سطوح عالی آموزش را مورد بررسی قرار داد و دریافت که کمبود وقت، در دسترس نبودن مطالب خواندنی، حواس‌پرتی به دلیل اینترنت و تلویزیون، علاقه نداشتن و تنبلی، عمده‌ترین موانعی است که دانش‌آموزان را از مطالعه باز می‌دارد.

(مازگان و همکاران، ۲۰۲۰)^۴ در پژوهشی با بررسی عادت‌های مطالعه دانشجویان اسلوانیایی نشان دادند که سطح تحصیلات و درآمد خانواده به‌خصوص مادران، بر میزان و کیفیت مطالعه فرزندان تأثیر مستقیم دارد و سطح تحصیلات و درآمد پایین والدین، مطالعه کم دانش‌آموزان را به دنبال دارد.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی و با رویکرد فراترکیب است. اعضای تیم فراترکیب حاضر را سه نفر متخصص در رشته‌های مدیریت آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و برنامه‌ریزی آموزشی تشکیل می‌دادند. هفت گام رویکرد فراترکیب به شرح زیر بودند:

گام اول: تنظیم هدف و سؤالات پژوهش

هدف این مطالعه فراترکیب، شناسایی عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی بود. برای تنظیم سؤال پژوهش از شاخص‌های زیر استفاده می‌شود:

الف- چه چیزی: «عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان دوره ابتدایی چیستند؟» چه چیزی این پژوهش را تشکیل می‌دهد.

¹ Annan-Brew & Nartey

² Omeodu & Daniel

³ Khongtim

⁴ Mažgon

- ب- چه کسی: منظور از این شاخص، معرفی زمینه مورد مطالعه است که در این پژوهش «پایگاه‌های داده و مجلات داخلی و خارجی» را شامل می‌شود.
- ج- چه زمانی: بازه زمانی پژوهش‌های مورد بررسی را تعیین می‌کند که در این پژوهش، بازه زمانی از سال ۲۰۰۲ تا کنون مدنظر بود.
- د- چگونه: منظور از این شاخص، بررسی روش‌های گردآوری داده‌های پژوهش است که در پژوهش حاضر، از روش جمع‌آوری اسناد و مدارک استفاده شد. این اسناد شامل تمامی کتاب‌ها، مقالات و پایان‌نامه‌های مرتبط با سؤال پژوهش است.

گام دوم: بررسی نظام‌مند و جستجوی منابع

در این مرحله از جستجو، کلیدواژه‌های: مطالعه آزاد (غیردرسی)، نگرش به مطالعه، راهبرد مطالعه، مهارت مطالعه، عادت مطالعه، موانع مطالعه، عوامل بازدارنده مطالعه، موانع کتابخوانی و عادت خواندن جستجو شدند. جامعه پژوهش شامل تمامی منابع خارجی از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲ و منابع فارسی از سال ۱۳۸۱ تا ۱۴۰۱ بودند، با در نظر گرفتن منابعی که در زیرمجموعه پایگاه‌های اسکوپوس^۱، الزیور^۲، ساینس دایرکت^۳، گوگل اسکالر^۴، اریک^۵، پژوهشگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و ایرانداک باشند. در مورد پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز اعتبار دانشگاه مورد تأکید بود. در بازه زمانی مذکور و طی جستجوی نظام‌مند و دستی آنها و با بررسی عنوان، چکیده و کلمات کلیدی، تعداد ۲۶۳ مقاله که با معیارهای شمول پژوهش حاضر همخوانی داشتند، انتخاب شدند و متن کامل این مقالات، برای انجام بررسی‌های دقیق‌تر، وارد مرحله ارزیابی کیفیت گردید.

گام سوم: ارزیابی کیفیت و انتخاب منابع

- در این مرحله، ۲۶۳ مقاله یافت‌شده به‌طور دقیق طی چند مرحله بازبینی شدند تا مشخص شود کدام‌یک متناسب با سؤال پژوهش هستند. بنابراین منابعی که ارتباطی با سؤال نداشتند، طی این مراحل کنار گذاشته شدند و در نهایت، مرتبط‌ترین منابع مشخص گردید. فرآیند بازبینی شامل بررسی عنوان پژوهش‌ها، چکیده و محتوای آنها بود و در هر مرحله متناسب با معیارهای پذیرش مورد بررسی قرار گرفتند. در این پژوهش مراحل بازبینی به شرح زیر بوده است:
- الف- عنوان منابع، چکیده و محتوای آنها بررسی شد. در این مرحله ۸۷ منبع به دلیل ارتباط نداشتن با سؤال پژوهش کنار گذاشته شدند و ۱۷۶ منبع برای بررسی بیشتر وارد مرحله دوم شدند.
 - ب- در این مرحله، از منابعی که مربوط به نویسندگان مشترک یا دارای یافته‌های تکراری بودند یکی از آنها حذف و پژوهش کامل‌تر باقی ماند. به این ترتیب ۴۳ منبع دیگر نیز حذف و در نهایت تعداد ۱۳۳ منبع برای ورود به مرحله بعدی باقی ماند.
 - ج- در مرحله بعد به دلیل اینکه هدف پژوهش بهره‌مندی از یافته‌های کیفی بود، منابع کمی حذف شدند بنابراین ۳۲ منبع دیگر حذف شد و ۱۰۱ منبع باقی ماندند.

1. Scopus
2. Elsevier
3. Science Direct
4. Scholar google
5. ERIC

د- در قدم بعدی، با همکاری و مشارکت اعضای فراترکیب، کیفیت روش‌شناختی مطالعات، ارزیابی شدند. هدف از این گام، حذف منابعی بود که اعضا به یافته‌های آنها اعتمادی نداشتند و به مواردی از جمله منطقی روش، طرح پژوهش، روش نمونه‌گیری، روش جمع‌آوری داده‌ها و اعتبار تجزیه و تحلیل داده‌ها، پرداخته شد. بر این اساس، ۱۳ منبع دیگر حذف و در نهایت ۸۸ منبع به‌عنوان منابع نهایی انتخاب شدند.

گام چهارم: تجزیه و تحلیل مطالعات و استخراج اطلاعات

در این مرحله منابع نهایی مورد مطالعه مجدد قرار گرفتند و یک جدول توصیفی از آنها شامل کلیدواژه، عنوان پژوهش، نویسنده یا نویسندگان، سال چاپ و مهم‌ترین یافته‌های هر منبع، تهیه شد.

گام پنجم: ترکیب یافته‌ها

در این مرحله، اطلاعات استخراج شده از منابع با استفاده از روش تحلیل مضمون با هدف احصای مضامین، مورد بررسی و داده‌های آنها با تکنیک دسته‌بندی یافته‌ها و همچنین تکنیک طبقه‌بندی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. ترکیب یافته‌ها با یافتن مضامین و مفاهیم اصلی هر گزارش و مقایسه آن با سایر مضامین، استعاره‌ها و مفاهیم همان گزارش و دیگر گزارش‌ها انجام گرفت. در نتیجه این مرحله، ۴۰ مضمون پایه (جدول ۱) یافت و در ۴ دسته مضمون سازمان‌دهنده (بخش ۳-۳-۲) قرار گرفتند.

گام ششم: اعتباریابی یافته‌های فراترکیب

در پژوهش حاضر، برای اعتباریابی یافته‌ها از فرایندهای بهینه‌سازی اعتبار فراترکیب مدنظر (سندلوسکی و همکاران، ۲۰۰۷)^۱ استفاده شد. بدین منظور در اعتباریابی توصیفی، با مشورت و همکاری اعضای تیم فراترکیب، تمامی گزارش‌های مرتبط و مشخصه‌های هر گزارش شناسایی شد. برای اعتباریابی توصیفی تفسیری هر گزارش حداقل توسط دو بازنگر به‌صورت مستقل بررسی و ادراک و نظرات اعضا از گزارش‌ها به صورت تمام و کمال ارائه شد. در اعتباریابی نظری، جلسه‌های هفتگی توسط تیم پژوهشی به‌منظور تثبیت حوزه‌های مورد توافق و مذاکره درباره حوزه‌ها و موارد شامل اختلاف نظر تا رسیدن به اجماع برگزار و اعتبار روش‌های یکپارچه‌سازی و تفسیر یافته‌های پژوهشی بررسی شد و در نهایت و در اعتباریابی پراگماتیک به منظور سودمندی، قابلیت انتقال دانش، کاربردی بودن و مناسب بودن نتایج و ارزیابی فراترکیب، جلسه‌هایی هفتگی برای بحث درباره نتایج جستجوها و شکل‌دهی و اصلاح راهبردهای جستجوی منابع و همچنین بحث درباره نتایج ارزیابی‌ها و تصمیم‌گیری درباره راهبردهای ارزیابی مطالعات، برگزار شد.

گام هفتم: ارائه و انتشار یافته‌ها

در این مرحله، نتایج حاصل از پژوهش کیفی و روش فراترکیب، با یافتن ۴۰ مضمون پایه در ۴ دسته مضمون سازمان‌دهنده، تحت عنوان شبکه مضامین عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان (شکل ۱) منتشر شد.

¹ Sandelowski

اعتبارپذیری و تأییدپذیری یافته‌ها

اعتبارپذیری^۱ یافته‌ها با کسب اطلاعات دقیق از حوزه مورد پژوهش و کنترل‌های پژوهشگران، انتقال‌پذیری^۲ با توصیف غنی داده‌ها و استفاده از فرایند کدگذاری و تحلیل و در نهایت تأییدپذیری^۳ یافته‌ها از طریق بررسی داده‌ها، یافته‌ها و پیشنهادات سایر پژوهشگران مرتبط صورت گرفته است. از سوی دیگر، در طول فرایند پژوهش، منابع استفاده شده توسط دو نفر از پژوهشگران به صورت مستقل جست‌وجو ارزیابی شده است. جلسه‌های هفتگی تیم پژوهشی به منظور بحث درباره نتایج جست‌وجوها، شکل‌دهی و اصلاح راهبردهای جست‌وجوی منابع، بحث درباره نتایج ارزیابی‌ها و تصمیم‌گیری درباره راهبردهای ارزیابی مطالعات، تثبیت حوزه‌های مورد توافق و مذاکره درباره حوزه‌ها و موارد شامل اختلاف نظر تا رسیدن به اجماع برگزار گردید. همچنین مستندسازی از تمام فرایندها، رویه‌ها و تغییرات در روند کار و نتایج صورت پذیرفت بنابراین از اعتبار توصیفی، تفسیری، نظری و پراگماتیک برخوردار می‌باشد.

یافته‌ها

عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان چیستند؟

پس از تکمیل جدول‌های توصیفی در گام چهارم، دسته‌بندی، شباهت‌ها، تفاوت‌ها و ارتباطات بین داده‌ها با استفاده از روش دسته‌بندی یافته‌ها و فراچکیده‌نویسی بررسی شدند و سپس با حذف موارد نامناسب و ادغام موارد مشابه و مرتبط، ۴۰ مضمون پایه مرتبط با مطالعه‌زدگی استخراج شدند که جدول (۱) مضامین مستخرج به همراه شواهد آنها را نشان می‌دهد.

مضامین پایه

جدول ۱. مضامین پایه و شواهد مرتبط با عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی.

مضامین پایه	شواهد
اعتیاد به اینترنت و استفاده از فضای مجازی	(حسن‌زاده و همکاران، ۲۰۱۸) - (آجایی و آکوله، ۲۰۱۸) ^۴ - (سین و کیم، ۲۰۰۸) ^۵
نداشتن کتابخانه خانگی	(خدمتی نژاد، ۲۰۱۶) - (حاجیان زیدی، ۲۰۱۶)
تحصیلات پایین والدین و تشویق نکردن به مطالعه	(اکبری بونگ و نصرالهی، ۲۰۱۶) - (یوسف، ۲۰۱۰) ^۶
فرهنگ ضعیف مطالعه در خانواده و عادت ندادن دانش‌آموزان به مطالعه از دوران کودکی	(هدایتی خوشمهر و قهرمانیان، ۲۰۱۶) - (زارع و همکاران، ۲۰۱۶)
ناآگاهی از روش‌های صحیح مطالعه و نداشتن مهارت‌های مطالعه	(نصیری زرنندی و علی اکبری، ۲۰۲۰) - (اوگوگوا و همکاران، ۲۰۱۵) ^۷

¹ Credibility

² Transferability

³ Confirmability

⁴ Ajayi & Akole

⁵ Sin & Kim

⁶ Yusof

⁷ Ogugua

مضامین پایه	شواهد
بی‌حوصلگی، تنبلی و تلقی مطالعه به‌عنوان فعالیتی دشوار و کسل‌کننده	(صیفوری و چشمه سهرابی، ۲۰۱۱) - (نیک‌نژاد، ۲۰۱۶) - (بهرادی و محمودی، ۲۰۱۸)
تأثیر منفی دوستان و همسالان و نبود الگوی مطالعه	(پاشایی و همکاران، ۲۰۲۱) - (آینا و همکاران، ۲۰۱۱) ^۱ - (تکسان، ۲۰۱۹)
برنامه درسی نامناسب مدرسه و اختصاص نداشتن زنگ مطالعه در برنامه درسی مدارس	(جنیفر و پونیا، ۲۰۱۵) - (بوخورست‌هنگ و پریرا، ۲۰۰۸) ^۲ - (خان، ۲۰۱۱) ^۳
اخلاق نامناسب کتابداران مدارس و متخصص نبودن و ناکارآمدی آنها	(ابراهیمی، ۲۰۱۸) - (حمیدی و نیک‌نژاد، ۲۰۱۰)
آموزش ندادن شیوه‌ها و مهارت‌های مطالعه در مدارس و آگاه نکردن دانش‌آموزان از فواید مطالعه	(اوگوگوا و همکاران، ۲۰۱۵) - (عصاره و گلچویی، ۲۰۰۷) - (لانگ، ۲۰۰۹) ^۴
گرانی کتاب و منابع اطلاعاتی	(هادیان‌فرد و غیبی، ۲۰۱۹) - (محمدی و همکاران، ۲۰۱۷) - (رئیزی و حسام‌زاده، ۲۰۱۶)
موقعیت جغرافیایی نامناسب کتابخانه و تعداد اندک آنها	(زارع و همکاران، ۲۰۱۵) - (چانگ و هولند، ۲۰۰۵) ^۵
بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی و علائق مخاطبان در چاپ کتاب	(نیوندا، ۲۰۱۱) ^۶ - (فرهنگی، ۲۰۱۵) - (سعادت آبادی نسب و مختاری، ۱۹۹۹)
حافظه‌گرایی و تأکید زیاد بر آزمون و امتحان	(گلناش و همکاران، ۲۰۱۲) - (یولفری و همکاران، ۲۰۱۱) ^۷ - (کلاگر، ۲۰۰۹)
برگزار نکردن مسابقات مطالعه و کتابخوانی و نمایشگاه کتاب در مدارس	(غیاثوند، ۲۰۱۱) - (علائی و اطهری، ۲۰۲۱)
کیفیت پایین محتوا و تنوع اندک در مواد خواندنی و موضوعات کتب ضعف رسانه‌ها در تبلیغ و تشویق مطالعه و پوشش ندادن اخبار حوزه مطالعه	(پرسکی و هوگ، ۲۰۱۷) ^۸ - (آناملای و مونیاندی، ۲۰۱۳) ^۹
تعدد و حجم زیاد کتب، تکالیف و پروژه‌های درسی	(صادق نیا و همکاران، ۲۰۱۶) - (سالاری، ۲۰۱۲) - (عصاره و گلچویی، ۲۰۰۷)
نیود کتابدار و کتابخانه در مدرسه	(هدایتی خوشمهر و قهرمانیان، ۲۰۱۶) - (اسماعیلی اول، ۲۰۱۲) - (بهرامی و همکاران، ۲۰۱۲)
جذاب نبودن ظاهر و صفحه‌آرایی نامناسب کتب	(آنیگبو و همکاران، ۲۰۱۶) ^{۱۰} - (فابونمی، ۲۰۱۰) ^{۱۱}
توجه صرف به کتب درسی و تنها منبع امتحان بودن آنها	(مرادی و همکاران، ۲۰۱۸) - (صفاری و همکاران، ۲۰۲۱)
محدود و ناکافی بودن زمان ارائه خدمات کتابخانه مدرسه	(هنریست، ۲۰۲۲) ^{۱۲} - (گلناش و همکاران، ۲۰۱۲)
	(باورصاد امیدیان، ۲۰۱۶) - (ایکنو و آدگیبیلرو-آیواری، ۲۰۱۴) - (بهاردواج و کومار، ۲۰۱۶) ^{۱۴}

¹ Aina

² Bokhorst-Heng & Pereira

³ Kohn

⁴ Long

⁵ Chang & Holland

⁶ Nabuyanda

⁷ Pulfrey

⁸ Persky & Hogg

⁹ Annamalai & Muniandy

¹⁰ Anyaegbu

¹¹ Fabunmi

¹² Honarist

¹³ Ikenwe & Adegbilero-Iwari

¹⁴ Bhardwaj & Kumar

مضامین پایه	شواهد
داشتن مشغله و کار و نداشتن یا کمبود وقت	(رضوی طوسی و باقری، ۲۰۱۰) - (بانو و همکاران، ۲۰۰۸) ^۱ - (لاو، ۲۰۰۹) ^۲
ناتوانی مالی در خرید کتاب برای مطالعه	(مهدوی، ۲۰۰۶) - (هدایتی خوشمهر و قهرمانیان، ۲۰۱۶) - (مرداندوست و همکاران، ۲۰۱۶)
مرتبط نبودن زنگ انشا با مطالعه و کتابخوانی	(غیاثوند، ۲۰۱۱) - (زهتاب، ۲۰۱۹)
اختصاص نیافتن بن خرید کتاب به دانش‌آموزان	(علائی و اطهری، ۲۰۲۱) - (غیاثوند، ۲۰۱۱)
حمایت نکردن مناسب دولت از کتابخانه‌ها و تهیه کتب برای آنها	(صادق نیا و همکاران، ۲۰۱۶) - (آکانه و اویداپو، ۲۰۱۸) ^۳
عضویت نداشتن دانش‌آموزان در کتابخانه مدرسه	(آفتابی ارانی و بتولی، ۲۰۰۷)
فضای نامناسب (محیط، نظافت، تهیه، نور و تجهیزات) کتابخانه مدرسه	(بوکار و تیزون، ۲۰۱۷) ^۴ - (شریف‌زاده و محبوبی، ۲۰۱۱)
محیط و فضای نامناسب مطالعه	(امیاء و آنتو، ۲۰۱۸) ^۵ - (بوک، ۲۰۱۶) ^۶ - (رداد و مسعودی، ۲۰۱۲)
فرهنگ ضعیف مطالعه و بها ندادن به آن در جامعه	(ضیایی، ۲۰۱۹) - (مرادمند، ۲۰۱۰)
قدیمی و منسوخ بودن منابع کتابخانه‌ای مدرسه	(آکانه و اویداپو، ۲۰۱۸) - (مومنتی و همکاران، ۲۰۱۳)
تنوع نداشتن منابع کتابخانه‌ای مدرسه	(خدمتی نژاد، ۲۰۱۶) - (همائی و اشرفی ریزی، ۲۰۱۲) - (آنامالای و مونیانندی، ۲۰۱۳)
ناآگاهی از فواید مطالعه	(میرزایی، ۲۰۱۴) - (نجف‌پور مقدم و همکاران، ۲۰۱۹)
روش تدریس نامناسب معلمان و پژوهش‌محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان	(نصیری زرنندی و علی اکبری، ۲۰۱۹) - (شعبانی و فاضل، ۲۰۰۲)
ضعف مالی و موقعیت اجتماعی پایین خانواده	(طباطبائی شهرآباد، ۲۰۱۶)
نامنی محیط خانه و مشکلات خانوادگی	(ابراهیمی و همکاران، ۲۰۱۵) - (کوسیرکوا و لیتنون، ۲۰۱۶) ^۷
اختصاص اوقات فراغت به فعالیت‌های دیگر و وقت‌گذرانی با دوستان	(سیواسوبرامانیان و گومتی، ۲۰۱۹) ^۸ - (عزیزی کمجه، ۲۰۱۶) - (اوگووگا و همکاران، ۲۰۱۵)
تماشای تلویزیون، ماهواره، فیلم و کارتون	(کاوای و همکاران، ۲۰۱۵) - (احمدیان نایینی، ۲۰۱۳) - (چودری و لاو، ۲۰۰۹) ^۹
ضعف نظام آموزشی (مدرسه و معلم و ...) در تبلیغ و تشویق مطالعه و بی‌توجهی به امر مطالعه	(سالاری، ۲۰۱۲) - (نکسان، ۲۰۱۹) - (علائی و اطهری، ۲۰۲۱)

مضامین سازمان‌دهنده

از مضامین پایه، ۴ مضمون سازمان‌دهنده استخراج شد که به شرح زیر هستند.

¹ Banou

² Lau

³ Akande & Oyedapo

⁴ Bocar & Tizon

⁵ Ameyaw & Anto

⁶ Buck

⁷ Kucirkova & Littleton

⁸ Sivasubramanian & Gomathi

⁹ Chaudhry & Low

عوامل فردی

اولین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل فردی است که شامل شش مضمون پایه به شرح جدول ۲ است دلیل نام‌گذاری این مضمون این است که این مضامین پایه مربوط به خود فرد و استعدادها، توانایی‌ها، تمایل‌ها و اموراتی است که خود تصمیم‌گیرنده در خصوص آنهاست.

جدول ۲. مضامین پایه مرتبط با عوامل فردی.

مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
عوامل فردی	اعتیاد به اینترنت و استفاده از فضای مجازی
	تماشای تلویزیون، ماهواره، فیلم و کارتون
	ناآگاهی از فواید مطالعه
	اختصاص اوقات فراغت به فعالیت‌های دیگر مثل بازی و وقت‌گذرانی با دوستان
	بی‌حوصلگی، تنبلی و تلقی مطالعه به عنوان فعالیتی دشوار و کسل‌کننده
	ناآگاهی از روش‌های صحیح مطالعه و نداشتن مهارت‌های مطالعه

عوامل خانوادگی

دومین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل خانوادگی است که شامل چهار مضمون پایه به شرح جدول ۳ است. دلیل نام‌گذاری این مضمون این است که این مضامین پایه مربوط به خانواده، والدین، اعضای خانواده و شرایط خانوادگی بوده و می‌توانند مطالعه دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهند.

جدول ۳. مضامین پایه مرتبط با عوامل خانوادگی.

مضمون سازمان‌دهنده	مضامین پایه
عوامل خانوادگی	نا امنی محیط خانه و مشکلات خانوادگی
	تحصیلات پایین والدین و تشویق نکردن به مطالعه
	نداشتن کتابخانه خانگی
	فرهنگ ضعیف مطالعه در خانواده و عادت ندادن دانش‌آموزان به مطالعه از دوران کودکی

عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

سومین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است که شامل چهارده مضمون پایه به شرح جدول ۴ است. دلیل نام‌گذاری این مضمون این است که این مضامین پایه مربوط به وضعیت اقتصادی فرد، خانواده و جامعه و همچنین محیط بیرونی و محرک‌های اجتماعی و فرهنگی است که مطالعه افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و ضعف در آنها، کاهش مطالعه و مطالعه‌زدگی را به دنبال خواهد داشت.

جدول ۴. مضامین پایه مرتبط با عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی.

مضمون سازمان‌دهنده	مضامین پایه
عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی	فرهنگ ضعیف مطالعه و بها ندادن به آن در جامعه
	نا توانی مالی در خرید کتاب برای مطالعه

مضمون سازمان‌دهنده	مضامین پایه
	داشتن مشغله و کار و نداشتن یا کمبود وقت
	ضعف مالی و موقعیت اجتماعی پایین خانواده
	نبود حمایت مناسب دولت از کتابخانه‌ها و تهیه کتب برای آنها
	اختصاص نیافتن ین خرید کتاب به دانش‌آموزان
	تأثیر منفی دوستان و همسالان و نبود الگوی مطالعه
	محیط و فضای نامناسب مطالعه
	ضعف رسانه‌ها در تبلیغ و تشویق مطالعه و پوشش ندادن اخبار حوزه مطالعه
	گرانی کتاب و منابع اطلاعاتی
	جذاب نبودن ظاهر و صفحه‌آرایی نامناسب کتب
	کیفیت پایین محتوا و تنوع اندک در مواد خواندنی و موضوعات کتب
	بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی و علائق مخاطبان در چاپ کتاب
	موقعیت جغرافیایی نامناسب کتابخانه و تعداد اندک آنها

عوامل نظام آموزشی

چهارمین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل نظام آموزشی است که شامل شانزده مضمون پایه به شرح جدول ۵ است. دلیل نام‌گذاری این مضمون این است که این مضامین پایه مربوط به نظام آموزشی، نیروی انسانی و اجزای نظام آموزشی شامل مدرسه، کتابخانه مدرسه، معلمان، کتابداران، برنامه و کتب درسی و تجهیزات و امکانات مدرسه می‌باشد.

جدول ۵. مضامین پایه مرتبط با عوامل نظام آموزشی.

مضمون سازمان‌دهنده	مضامین پایه
	ضعف نظام آموزشی (مدرسه و معلم و...) در تبلیغ و تشویق مطالعه و بی‌توجهی به امر مطالعه
	برگزار نشدن مسابقات مطالعه و کتابخوانی و نمایشگاه کتاب در مدارس
	برنامه درسی نامناسب مدرسه و اختصاص نداشتن زنگ مطالعه در برنامه درسی مدارس
	حافظه‌گرایی، نمره‌گرایی و تأکید زیاد بر آزمون و امتحان
	توجه صرف به کتب درسی و تنها منبع امتحان بودن آنها
	تعدد و حجم زیاد کتب، تکالیف و پروژه‌های درسی
	اخلاق و رفتار نامناسب کتابداران مدارس و متخصص نبودن و ناکارآمدی آنها
عوامل نظام آموزشی	نبود کتابدار و کتابخانه در مدرسه
	روش تدریس نامناسب معلمان و پژوهش‌محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان
	مرتبط نبودن زنگ انشاء با مطالعه و کتابخوانی
	آموزش ندادن شیوه‌ها و مهارت‌های مطالعه در مدارس و آگاه نکردن دانش‌آموزان از فواید مطالعه
	تنوع نداشتن منابع کتابخانه‌ای مدرسه
	قدیمی و منسوخ بودن منابع کتابخانه‌ای مدرسه
	عضویت نداشتن دانش‌آموزان در کتابخانه مدرسه
	فضای نامناسب (محیط، نظافت، تهویه، نور و تجهیزات) کتابخانه مدرسه
	محدود و ناکافی بودن زمان ارائه خدمات کتابخانه مدرسه

در مرحله آخر یافته‌های نهایی به‌صورت شبکه مضامین عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان با ۴۰ مضمون پایه در قالب ۴ مضمون سازمان‌دهنده و به شرح شکل ۱ ارائه می‌شود.

شکل ۱. شبکه مضامین عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان با استفاده از روش فراترکیب بود. نتایج نشان داد که چهل عامل مؤثر در چهار مقوله اصلی: الف) عوامل فردی، ب) عوامل خانوادگی، ج) عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و د) عوامل نظام آموزشی در ایجاد مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان تأثیر دارند.

چنانچه یافته‌های پژوهش نشان داد **علل و عواملی** همچون: اعتماد به اینترنت و استفاده از فضای مجازی، تماشای تلویزیون، ماهواره، فیلم و انیمیشن، ناآگاهی از فواید مطالعه، اختصاص اوقات فراغت به فعالیت‌های دیگر و وقت‌گذرانی با دوستان، بی‌حوصلگی، تبلی و تلقی مطالعه به عنوان فعالیت دشوار و کسل‌کننده، ناآگاهی از روش‌های صحیح مطالعه و نداشتن مهارت‌های مطالعه (عوامل فردی)، ناامنی محیط خانه و مشکلات خانوادگی، تحصیلات پایین والدین و تشویق نکردن به مطالعه، نداشتن کتابخانه خانگی و فرهنگ ضعیف مطالعه در خانواده، عادت ندادن دانش‌آموزان به مطالعه از دوران کودکی (عوامل خانوادگی)، فرهنگ ضعیف مطالعه و بها ندادن به آن در جامعه، ناتوانی مالی در خرید کتاب برای مطالعه، داشتن مشغله و کار و نداشتن یا کمبود وقت، ضعف مالی و موقعیت اجتماعی پایین خانواده، نبود حمایت مناسب دولت از کتابخانه‌ها و تهیه کتب برای آنها، اختصاص نیافتن بن خرید کتاب از طرف دولت به دانش‌آموزان، تأثیر منفی دوستان و همسالان و نبود الگوی مطالعه، محیط و فضای نامناسب مطالعه، ضعف رسانه‌ها در تشویق به مطالعه و پوشش ندادن اخبار حوزه مطالعه، گرانی کتاب و منابع اطلاعاتی، جذاب نبودن ظاهر و صفحه‌آرایی نامناسب کتب، کیفیت پایین

محتوا و تنوع اندک در مواد خواندنی و موضوعات کتب، بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی و ترجیحات مخاطبان در چاپ کتاب، موقعیت جغرافیایی نامناسب کتابخانه و تعداد اندک آنها (عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی)، ضعف نظام آموزشی (مدرسه و معلم و ...) در تشویق به مطالعه و بی‌توجهی به امر مطالعه، برگزار نشدن مسابقات مطالعه و کتابخوانی و نمایشگاه کتاب در مدارس، برنامه درسی نامناسب مدرسه و اختصاص نداشتن زنگ مطالعه در برنامه درسی مدارس، حافظه‌گرایی و تأکید زیاد بر آزمون و امتحان، توجه صرف به کتب درسی و تنها منبع امتحان بودن آنها، تعدد و حجم زیاد کتب، تکالیف و پروژه‌های درسی، اخلاق و رفتار نامناسب کتابداران مدارس و متخصص نبودن آنها، نبود کتابدار و کتابخانه در مدرسه، روش تدریس نامناسب معلمان و پژوهش‌محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان، مرتبط نبودن زنگ انشا با مطالعه و کتابخوانی، آموزش ندادن شیوه‌ها و مهارت‌های مطالعه در مدارس و آگاه نکردن دانش‌آموزان از فواید مطالعه، تنوع نداشتن منابع کتابخانه‌ای مدرسه، قدیمی و منسوخ بودن منابع کتابخانه‌ای مدرسه، عضویت نداشتن دانش‌آموزان در کتابخانه مدرسه، فضای نامناسب (محیط، نظافت، تهویه، نور و تجهیزات) کتابخانه مدرسه و محدود و ناکافی بودن زمان ارائه خدمات کتابخانه مدرسه، در بروز مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان مؤثر هستند.

مطالعه و خواندن همیشگی و مادام‌العمر، اساس فرهنگ کتابخوانی است. در حقیقت، فرهنگ مطالعه و کتابخوانی، حرکتی فراتر از یک مهارت عادی است و از فعالیت‌های روزانه و مداوم زندگی به‌شمار می‌آید (استرانگر-جوهانسن، ۲۰۱۴).^۱ در نتیجه، یکی از جنبه‌های ضروری در زمینه آموزش، مطالعه است و در حالی که بهترین راه برای رشد و دستیابی به دستاوردهای تحصیلی است، اما هنوز هم یک کار چالش‌برانگیز است، به‌خصوص در نسل جدید که حواس‌پرتی به‌وسیله اینترنت، تلویزیون، تلفن همراه و حتی دوستان بیداد می‌کند (ماپوا، ۲۰۱۶).^۲ این مهارت سنگ بنای موفقیت کودک در مدرسه و در واقع در طول زندگی است. بدون توانایی خوب مطالعه، فرصت‌های رضایت شخصی و موفقیت شغلی ناگزیر از دست خواهند رفت. مطالعه با وجود اهمیتی که دارد، یکی از چالش‌برانگیزترین حوزه‌های نظام آموزشی است (کوچوگوغلو، ۲۰۱۳). با این وجود که باید عادت به مطالعه در دانش‌آموزان رشد یابد به‌طوری که آنها از خواندن کتاب لذت ببرند و در شبانه‌روز زمانی را برای مطالعه و خواندن کتاب در نظر بگیرند (اردم، ۲۰۱۵).^۳ اما میزان مطالعه در میان دانش‌آموزان همان‌طور که بیان شد از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و آسیب‌شناسی آن از جمله اولویت‌های مهم در این حوزه است.

عوامل فردی

اولین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل فردی است که شامل شش مضمون پایه بدین شرح است: اعتیاد به اینترنت و استفاده از فضای مجازی، تماشای تلویزیون، ماهواره، فیلم و کارتون، نداشتن آگاهی از فواید مطالعه، اختصاص اوقات فراغت به فعالیت‌های دیگر و وقت‌گذرانی با دوستان، بی‌حوصلگی، تبلی و تلقی مطالعه به عنوان فعالیت دشوار و کسل‌کننده و نداشتن آگاهی از روش‌های صحیح مطالعه و نداشتن مهارت‌های مطالعه. در ادامه به آنها پرداخته شده است.

با توجه به رواج روزافزون شبکه‌های اجتماعی در میان افراد جامعه و نیز دسترسی آسان و رایگان به منابع اطلاعاتی و نام گرفتن این عصر به عنوان عصر دیجیتال، در متون مختلف علمی، رفتارها و عادات مطالعه افراد نیز تحت تأثیر این

¹ Stranger-Johannessen

² Mapua

³ Erdem

رسانه‌های نوظهور قرار می‌گیرد (اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱) زیرا ظهور فناوری‌های نوین مانند تلویزیون، ماهواره، تلفن همراه، اینترنت و گفتگوهای اینترنتی، عمدتاً بدون هدف و برنامه هستند و بیشترین زمان را از قشر وسیعی از افراد می‌گیرند (صمیعی و همکاران، ۲۰۲۰). استفاده از رسانه‌های اجتماعی، زمان مطالعه را کاهش می‌دهد (آجایی و آکوله، ۲۰۱۸) و تماشای فیلم و چت کردن از طریق سایت‌های شبکه‌های اجتماعی از جمله فعالیت‌هایی است که دانش‌آموزان را از مطالعه منحرف می‌کند (هالیرو و همکاران، ۲۰۱۵)¹.

ناآگاهی از فواید مطالعه باعث می‌شود که فرد به دلیل شناخت نداشتن و ندانستن تأثیرات مثبت مطالعه بر زندگی و یادگیری‌های فردی، نسبت به آن تمایلی نشان نداده و به مطالعه به عنوان یک ضرورت احساس نیاز نکند و باعث شود که این عامل به عنوان یکی از عوامل مؤثر، فرد را از مطالعه باز دارد. در پژوهش‌های مختلف نیز به این امر اشاره شده است، از جمله: (میرزایی، ۲۰۱۴)، (باورصاد امیدیان، ۲۰۱۶)، (زهدتاب، ۲۰۱۹) و (اوگوگوا و همکاران، ۲۰۱۵). در دانش‌آموزان تمایل زیادی وجود دارد که زمان بیشتری را با دوستان و همسالان خود صرف بازی کنند تا اینکه در خانه بخوانند. کودکان بیشتر به تلویزیون، تماشای کارتون و ویدئوهای خانگی به عنوان راهی برای لذت بردن از اوقات فراغت خود به جای مطالعه تمایل دارند بنابراین این عوامل به کاهش یا فرهنگ ضعیف مطالعه منجر می‌شود (آینا و همکاران، ۲۰۱۱).

در رکود کتابخوانی و مطالعه، تنبلی و حاکم و فرهنگ شدن آن مؤثر است (فدایی، ۲۰۱۶). زمانی که فرد مطالعه را به عنوان فعالیتی دشوار و کسل‌کننده می‌بیند، در حوزه نگرشی نسبت به مطالعه، دیگر کشش و جذابیتی برایش نسبت به مطالعه ایجاد نمی‌شود و همین امر، وی را از مطالعه باز می‌دارد و پشتکار لازم برای مطالعه ایجاد نمی‌شود. (کوتای، ۲۰۱۴)²، تلقی مطالعه به عنوان یک فعالیت دشوار و کسل‌کننده را از عوامل اصلی مانع از مطالعه می‌داند و از دیدگاه (خونگتیم، ۲۰۲۱) و (اویوسو-آچیو و لارسون، ۲۰۱۴)³، تنبلی مانع اصلی و از عمده‌ترین موانعی است که دانش‌آموزان را از مطالعه باز می‌دارد. بسیاری از دانش‌آموزان اگرچه زمان زیادی را برای مطالعه صرف می‌کنند ولی نمی‌توانند موفق شوند. دلیل پشت این واقعیت، نداشتن مهارت مطالعه کارآمد است (دمیر و همکاران، ۲۰۱۷)⁴. همچنین فقدان آگاهی دانش‌آموزان از روش‌های مطالعه یکی از مشکلات عمده و اساسی در نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود (جردن و همکاران، ۲۰۱۵)⁵ که همین عامل یعنی ناآگاهی از روش‌های صحیح مطالعه و نداشتن مهارت‌های مطالعه باعث می‌شود از مطالعه زده و باز داشته شوند. یافته‌های این بخش با یافته‌های پژوهش‌های (زهدتاب، ۲۰۱۹)؛ (علائی و اطهری، ۲۰۲۱)؛ (اوگوگوا و همکاران، ۲۰۱۵) و (نصیری زرنیدی و علی اکبری، ۲۰۲۰)، هماهنگ و هم‌سو می‌باشد.

عوامل خانوادگی

دومین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل خانوادگی است که شامل چهار مضمون پایه بدین شرح است: نامنی محیط خانه و مشکلات خانوادگی، تحصیلات پایین والدین و تشویق نکردن به مطالعه، نداشتن کتابخانه خانگی و فرهنگ ضعیف مطالعه در خانواده و عادت ندادن دانش‌آموزان به مطالعه از دوران کودکی. در زیر به این موارد پرداخته شده است.

1 Haliru

2 Kutay

3 Owusu-Acheaw & Larson

4 Demir

5 Jordan

نامنی محیط خانه موجب می‌شود دانش‌آموز رغبتی برای مطالعه دروس و انجام تکالیف نداشته باشد و دچار اضطراب و نبود تمرکز شود بنابراین والدین باید محیط خانه را به محیطی صمیمی و به‌دور از مشاجرات تبدیل کنند (گنجی، ۲۰۱۹). در پژوهش (نصیری زرنیدی و علی اکبری، ۲۰۲۰) از مشکلات خانوادگی و محیط خانه به عنوان یکی از عوامل مؤثر در بی‌علاقگی دانش‌آموزان به مطالعه یاد شده است. سطح تحصیلات والدین به‌خصوص مادران، بر میزان و کیفیت مطالعه فرزندان تأثیر مستقیم دارد و سطح تحصیلات پایین والدین، مطالعه کم دانش‌آموزان را به دنبال دارد (مازگان و همکاران، ۲۰۲۰). تحصیلات پایین والدین باعث می‌شود که آنها خود مطالعه کافی نداشته باشند و به دلیل شناخت نداشتن از مطالعه و آگاهی از فواید آن و همچنین ناآشنایی با مهارت‌ها و روش‌های صحیح مطالعه، حمایت و تشویقی از طرف آنها به مطالعه صورت نگیرد و کودکان و دانش‌آموزان به مطالعه ترغیب نشوند و همین روند سبب بی‌علاقگی به مطالعه و مطالعه‌زدگی در آنها شود. نبود حمایت و تشویق والدین به مطالعه و بی‌توجهی آنها به این امر از جمله عوامل بازدارنده مطالعه است (اکبری بورتنگ و نصرالهی، ۲۰۱۶؛ نبویندا، ۲۰۱۱؛ نجف‌پور مقدم و همکاران، ۲۰۱۹؛ یوسف، ۲۰۱۰).

فرهنگ ضعیف مطالعه در خانواده و عادت ندادن دانش‌آموزان به مطالعه از دوران کودکی نیز یکی دیگر از عواملی است که بی‌علاقگی و مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان را در پی دارد. رابطه مستقیمی بین وضعیت جایگاه کتابخانه و مطالعه در خانواده و نگرش والدین نسبت به مطالعه با میزان و رفتار مطالعه دانش‌آموزان وجود دارد و ضعف در موارد مذکور، کاهش و افت مطالعه را موجب می‌شود (بیگلو و سلیمانیان، ۲۰۱۵). زیرا در خانواده‌هایی که هیچ توجهی به کتاب و مطالعه نمی‌شود، نباید انتظار داشت که فرزندان اهل مطالعه و کتاب باشند (زارع و همکاران، ۲۰۱۶) و در خانواده‌هایی که زمانی برای مطالعه اختصاص داده نمی‌شود یا مطالعه اندک است و کودکان در سال‌های اولیه زندگی به مطالعه عادت داده نمی‌شوند، انگیزه‌ای جهت مطالعه برای کودکان فراهم نمی‌شود که با یافته‌های پژوهش‌های مختلفی از جمله: (فرهنگی، ۲۰۱۵)، (زهتاب، ۲۰۱۹)، (ضیایی، ۲۰۱۹)، (هدایتی خوشمهر و قهرمانیان، ۲۰۱۶) و (ابراهیمی، ۲۰۱۸) هماهنگ و هم‌سو است. نداشتن کتابخانه شخصی خانگی نیز از جمله عواملی است که مطالعه کودکان و دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار داده و نبود علاقه و نگرش به مطالعه و افت آن را به دنبال خواهد داشت. (آستابولوت، ۲۰۲۱)^۱ در پژوهش خود بین نگرش نسبت به مطالعه کتاب و متغیر کتابخانه خانگی متعلق به افراد رابطه مثبت و معناداری مشاهده کرد. در پژوهش وی مشخص شد که با افزایش سطح کتابخانه خانگی شرکت‌کنندگان، نگرش آنها نسبت به عادات مطالعه نیز افزایش می‌یابد. (خدمتی نژاد، ۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود از کتابخانه شخصی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل ترغیب‌کننده مطالعه یاد می‌کند.

عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی

سومین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است که شامل چهارده مضمون پایه بدین شرح است: فرهنگ ضعیف مطالعه و بها ندادن به آن در جامعه، ناتوانی مالی در خرید کتاب برای مطالعه، داشتن مشغله و کار و کمبود وقت، ضعف مالی و موقعیت اجتماعی پایین خانواده، نبود حمایت مناسب دولت از کتابخانه‌ها و تهیه کتب برای آنها، اختصاص نیافتن بن خرید کتاب از طرف دولت به دانش‌آموزان، تأثیر منفی دوستان و همسالان و نبود الگوی مطالعه، محیط و فضای نامناسب مطالعه، ضعف رسانه‌ها در تشویق به مطالعه و پوشش ندادن اخبار حوزه مطالعه، گرانی کتاب و

¹ Ustabulut

منابع اطلاعاتی، جذاب نبودن ظاهر و صفحه‌آرایی نامناسب کتب، کیفیت پایین محتوا و تنوع اندک در مواد خواندنی و موضوعات کتب، بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی و ترجیحات مخاطبان در چاپ کتاب و موقعیت جغرافیایی نامناسب کتابخانه و تعداد اندک آنها. در ادامه به این موارد پرداخته شده است.

یکی از علل مطالعه‌زدگی و بازدارنده مطالعه، فرهنگ ضعیف مطالعه و پایین بودن جایگاه و منزلت مطالعه در جامعه است. در جامعه‌ای که مطالعه اهمیتی ندارد و به آن بها داده نشود، هزینه‌هایی که صرف پرسیدن و دانستن می‌شود، کمتر از هزینه‌هایی است که افراد صرف تهیه کالاهای لوکس و تجملی می‌کنند و افراد خود را از هر گونه مطالعه بی‌نیاز می‌دانند (احمدیان نایینی، ۲۰۱۳). در چنین جامعه‌ای افراد کمتر به سوی مطالعه ترغیب می‌شوند و در درازمدت، مطالعه‌زدگی را به همراه خواهد داشت. پس فرهنگ ضعیف حاکم بر جامعه در ارتباط با امر مطالعه، یکی از دلایل استقبال نکردن از مطالعه است. نبود فرهنگ مطالعه غیردرسی و ارزش‌های حاکم بر جامعه از عمده‌ترین موانع رشد مطالعه غیردرسی به‌شمار می‌رود (ضیایی، ۲۰۱۹). فقر و ناتوانی مالی از دلایل عمده گرایش نداشتن به مطالعه است (ضیایی، ۲۰۲۰) زیرا زمانی که افراد از نظر وضعیت مالی در وضعیت مناسبی نباشند، در تخصیص هزینه برای مطالعه ناتوان بوده و توانایی خرید کتاب برای مطالعه را نخواهند داشت. (لانگ، ۲۰۰۹)، (اوگوگو و همکاران، ۲۰۱۵)، (فدایی، ۲۰۱۶) و (دادگران و همکاران، ۲۰۱۷) نیز در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که فقر و ناتوانی مالی از جمله مهم‌ترین عوامل بازدارنده و نبود انگیزه مطالعه است. نداشتن و کمبود زمان به دلیل کار و اشتغال، از جمله مواردی است که فرد را از مطالعه بازمی‌دارد، زیرا افراد دیگر فرصتی برای مطالعه نخواهند داشت و از طرف دیگر، در برخی افراد برنامه‌ریزی نداشتن، مدیریت نکردن زمان یا نداشتن مهارت‌های آن نیز مزید بر علت خواهد شد تا نسبت به امر مطالعه بی‌توجه بوده و تخصیص وقتی برای مطالعه صورت نگیرد. (خدمتی نژاد، ۲۰۱۶) نیز بیان می‌کند که یکی از مهم‌ترین عوامل بازدارنده مطالعه، نداشتن وقت و زمان برای مطالعه است.

سطح مالی و موقعیت اجتماعی پایین خانواده، یکی از عوامل تعیین‌کننده در کاهش فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در بین کودکان است (مهردوی، ۲۰۰۶) و نبود حمایت مناسب دولت از کتابخانه‌ها و تهیه کتب برای آنها، از دیگر عواملی است که می‌تواند در پیدایش معضل مطالعه‌زدگی و کاهش مطالعه مؤثر باشد (فرهنگی، ۲۰۱۵) زیرا زمانی که موقعیت اجتماعی خانواده پایین باشد، توجه چندانی به امر مطالعه و کتابخوانی صورت نمی‌گیرد و نبود حمایت دولت در توسعه و تجهیز کتابخانه‌ها و به‌روزرسانی منابع آنها سبب می‌شود که تجهیزات و کتب آنها قدیمی و منسوخ بماند و به دلیل ضعف در این موارد، افراد از کتابخانه استفاده نکرده و سبب افت مطالعه و مطالعه‌زدگی شود. یکی دیگر از عوامل مؤثر در مطالعه‌زدگی، اختصاص نیافتن بن خرید کتاب از طرف دولت به دانش‌آموزان است زیرا زمانی که دانش‌آموزان به دلیل ضعف مالی، توان تهیه کتاب برای مطالعه را نداشته باشند و از طرف دولت نیز بن خرید یا تخفیف برای آنها در نظر گرفته نشود، آنها از مطالعه و کتاب فاصله می‌گیرند و در درازمدت به مطالعه و کتابخوانی بی‌علاقه خواهند شد که در پژوهش (علائی و اطهری، ۲۰۲۱) و (فرهنگی، ۲۰۱۵) به این عامل اشاره شده است.

یکی دیگر از عوامل مطالعه‌زدگی، تأثیر منفی دوستان و همسالان و نبود الگوی مطالعه است زیرا در دانش‌آموزان تمایل زیادی وجود دارد که زمان بیشتری را با دوستان و همسالان خود صرف بازی کنند تا اینکه در خانه مطالعه کنند (آینا و همکاران، ۲۰۱۱). برخی دانش‌آموزان تحت تأثیر سخنان دوستان و همسالان خود، به مطالعه بی‌علاقه می‌شوند و فضای مجازی، کانال‌های تلگرامی و سایت‌های مختلف برایشان جذاب می‌شود (پاشایی و همکاران، ۲۰۲۱). از طرفی، بررسی الگوهای مورد نظر دانش‌آموزان نیز نشان می‌دهد آنها کمتر از افراد اهل مطالعه و کتابخوان الگو می‌گیرند و

بیشترین الگوی موردتوجه آنان، ورزشکاران و هنرمندان هستند (اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱) که کمبود الگوهای فرهنگی و نبود الگوی مطالعه سبب مطالعه‌زدگی آنها می‌شود. از دیگر عوامل مؤثر، محیط و فضای نامناسب مطالعه است که (صابری، ۲۰۱۹) بیان می‌کند که یکی از موانع و عوامل بازدارنده مطالعه، جذاب نبودن فضاهای مطالعه می‌باشد زیرا محیط و محرک‌های محیطی از جمله سر و صدای زیاد، نور ضعیف، تهویه نامناسب و هوای مرطوب، زمان مطالعه را کاهش می‌دهد (بوکار و تیزون، ۲۰۱۷). پس فقدان یک محیط مناسب از عوامل بازدارنده مطالعه و مطالعه‌زدگی است (آکنده و اویداپو، ۲۰۱۸؛ آمیاو و آنتو، ۲۰۱۸؛ بوک، ۲۰۱۶).

ضعف رسانه‌ها در تشویق به مطالعه و پوشش ندادن اخبار حوزه مطالعه نیز یکی دیگر از عوامل بازدارنده مطالعه و مطالعه‌زدگی است. زیرا کافی نبودن تبلیغات در خصوص کتاب و مطالعه، پوشش ندادن اخبار مربوط به کتاب و کتابخانه، نبودن برنامه‌های معرفی و نقد و بررسی کتاب در برنامه‌های روزانه و هفتگی تلویزیون، خالی بودن برنامه‌آشنایی با نویسندگان در تقویم روزانه و هفتگی رادیو و تلویزیون و فقدان مسابقات کتابخوانی در برنامه‌ها، از مواردی است که مربوط به این عامل می‌باشد (غیاثوند، ۲۰۱۱). از دیگر عوامل مطالعه‌زدگی، گرانی کتاب و منابع اطلاعاتی است. زیرا زمانی که کتاب و منابع خواندنی گران باشند و از طرفی وضعیت اقتصادی خانواده‌ها ضعیف باشد، دیگر امکان تهیه منابع خواندنی برای دانش‌آموزان فراهم نبوده و همین امر آنها را نسبت به مطالعه بی‌علاقه کرده و از مطالعه باز می‌دارد. یافته‌های این بخش با یافته‌های پژوهش‌های: (رئیسی و حسام‌زاده، ۲۰۱۶)؛ (سعدآبادی و همکاران، ۲۰۲۲)؛ (عصاره و گلچویی، ۲۰۰۷)؛ (معرف‌زاده و ایرجی، ۲۰۱۰) و (صادق‌نیا و همکاران، ۲۰۱۶)، هماهنگ و هم‌سو است.

جذاب نبودن ظاهر و صفحه‌آرایی نامناسب کتب باعث می‌شود که در دانش‌آموزان انگیزه مطالعه ایجاد نشود یا انگیزه و علاقه آنها را کاهش داده یا از بین ببرد و آنها را از مطالعه خسته کرده و در نهایت سبب مطالعه‌زدگی شود. زیرا دانش‌آموزان و کودکان به ظاهر کتاب‌ها و تصاویر آنها توجه زیادی داشته و به نوعی در وهله اول، جذب ظاهر کتاب می‌شوند. کیفیت پایین محتوا و تنوع اندک در مواد خواندنی و موضوعات کتب نیز بر گرایش نداشتن دانش‌آموزان به مطالعه، تأثیر بسزایی دارد و از مشکلات پیش روی مطالعه است. زیرا آنها به‌واسطه تفاوت‌های فردی، دارای سلیق و علاقه‌های متفاوتی بوده و تنوع نداشتن یا تنوع اندک در موضوعات کتاب‌ها سبب افت مطالعه و کاهش انگیزه آنها برای مطالعه می‌شود. نبود کتاب‌های مناسب (نوبهار و شریف‌مقدم، ۲۰۱۷) و ناتوانی در دسترسی به مطالب خواندنی (کوتای، ۲۰۱۴) بر نداشتن گرایش به مطالعات غیردرسی تأثیرگذار است. دسترسی اندک به مواد خواندنی متنوع (آنامالای و مونیانندی، ۲۰۱۳) و دشواری موضوع و محتوا (پرسکی و هوگ، ۲۰۱۷) تأثیری منفی بر زمان مطالعه داشته و دلیل افت و کاهش مطالعه است. بی‌توجهی به تفاوت‌های فردی و ترجیحات مخاطبان در چاپ کتاب نیز یکی دیگر از عوامل مطالعه‌زدگی است زیرا زمانی که به ترجیحات دانش‌آموزان در خصوص انواع کتاب‌ها و موضوعات مورد علاقه آنها توجه نشود و کتاب‌هایی که موردپسند و توجه آنها بوده، چاپ نشود، انگیزه و نگرش آنها به مطالعه از بین رود و سراغ مطالعه نخواهند رفت که در پژوهش‌های (مرادمند، ۲۰۱۰) و (سعدآبادی و همکاران، ۲۰۲۲)، به این امر به عنوان یکی از دلایل مطالعه‌زدگی و عوامل بازدارنده مطالعه اشاره شده است. موقعیت جغرافیایی نامناسب کتابخانه‌ها و تعداد اندک آنها از دیگر عوامل مطالعه‌زدگی و بازدارنده مطالعه است زیرا تمرکز جغرافیایی کتابخانه‌ها در یک نقطه خاص (فرهنگی، ۲۰۱۵)، سبب دسترسی نداشتن دیگر افراد به کتابخانه می‌شود و زمان مطالعه آنها را کاهش دهد و افت مطالعه را به دنبال دارد.

عوامل نظام آموزشی

چهارمین مضمون سازمان‌دهنده، عوامل نظام آموزشی است که شامل شانزده مضمون پایه بدین شرح است: ضعف نظام آموزشی (مدرسه و معلم و ...) در تشویق به مطالعه و بی‌توجهی به امر مطالعه، برگزار نشدن مسابقات مطالعه و کتابخوانی و نمایشگاه کتاب در مدارس، برنامه درسی نامناسب مدرسه و اختصاص نداشتن زنگ مطالعه در برنامه درسی مدارس، حافظه‌گرایی و تأکید زیاد بر آزمون و امتحان، توجه صرف به کتب درسی و تنها منبع امتحان بودن آنها، تعدد و حجم زیاد کتب، تکالیف و پروژه‌های درسی، رفتار نامناسب کتابداران مدارس و متخصص نبودن آنها، نبود کتابدار و کتابخانه در مدرسه، روش تدریس نامناسب معلمان و پژوهش‌محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان، مرتبط نبودن زنگ انشاء با مطالعه و کتابخوانی، آموزش ندادن شیوه‌ها و مهارت‌های مطالعه در مدارس و آگاه نکردن دانش‌آموزان از فواید مطالعه، تنوع نداشتن منابع کتابخانه‌ای مدرسه، قدیمی و منسوخ بودن منابع کتابخانه‌ای مدرسه، عضویت نداشتن دانش‌آموزان در کتابخانه مدرسه، فضای نامناسب (محیط، نظافت، تهویه، نور و تجهیزات) کتابخانه مدرسه و محدود و ناکافی بودن زمان ارائه خدمات کتابخانه مدرسه. در زیر به این موارد پرداخته شده است.

توجه صرف به کتب درسی و تنها منبع امتحان بودن آنها، یکی از عواملی است که دانش‌آموزان را از مطالعه غیردرسی باز می‌دارد (هنریست، ۲۰۲۲). در تدریس باید استفاده صرف از کتاب درسی به عنوان یک محور، از میان برداشته شود (حنیفی و همکاران، ۲۰۱۷). اتکای معلم به تک کتاب درسی و دسترسی نداشتن یا شناخت نداشتن از منابع غیردرسی، نظام کنونی آموزش و پرورش را نظامی یک طرفه و منفعل قرار داده است و انگیزه‌ای برای مطالعه در دانش‌آموزان ایجاد نکرده است (قطبی، ۲۰۱۱). دانش‌آموزان چنان برای موفقیت درسی، درگیر کتب درسی و حفظ دروس می‌شوند که مجال زیادی برای مطالعه غیردرسی پیدا نمی‌کنند یا حتی ممکن است مطالعه غیردرسی را مزاحم موفقیت درسی خود احساس کنند. دانش‌آموزان علایق، سلاقت و نیازهای متفاوتی دارند و بر همان اساس ممکن است به مطالعه غیردرسی بپردازند، اما برای سنجش عملکرد تحصیلی همه آنها فقط یک ملاک و معیار وجود دارد، یعنی کتب درسی (گل‌تاش و همکاران، ۲۰۱۲). حافظه‌گرایی و تأکید زیاد بر آزمون و امتحان یکی دیگر از عوامل مطالعه‌زدگی و بازدارنده مطالعه است. تأکید بر حفظیات در مدارس، اثرات منفی بر یادگیری عمیق دارد و در آن یادگیرندگان به عنوان آزمون‌دهندگان آموزش می‌بینند و آنها را از تفکر عمیق باز می‌دارد و از این رو آنها قربانی آزمون‌های استاندارد می‌شوند و نسبت به مطالعه غیردرسی بی‌علاقه می‌شوند. اغلب برنامه‌های درسی طراحی شده به جای مهارت‌های لازم برای درک مطلب، که عنصر اساسی برای کسب مهارت مطالعه به‌شمار می‌رود، به تقویت مهارت حفظ کردن تمایل دارند. آزمون‌ها بیش از درک واقعی، کسب موقت دانش و مهارت‌ها را اندازه‌گیری می‌کنند. بنابراین، راهبرد آزمون بر مطالعه و عمیق‌خوانی تأثیر منفی می‌گذارد و از این رو باعث مطالعه‌زدگی می‌شود. مطالعه برای کسب نمره خوب در آزمون‌ها، مانع میل به مطالعه است و باعث ترس از شکست و اضطراب نسبت به مطالعه می‌شود (جنیفر و پونیا، ۲۰۱۵؛ پولفری و همکاران، ۲۰۱۱). از این رو، معیوب بودن ساختار آموزشی کشور و تأکید بر حفظ مطالب به جای پژوهش، یکی از عوامل بازدارنده مطالعه است (غیاثوند، ۲۰۱۱).

از دیگر عوامل مطالعه‌زدگی و مانع مطالعه غیردرسی، تعدد و حجم زیاد کتب، تکالیف و پروژه‌های درسی و مسئولیت‌های حاصل از سنگینی درس‌ها است. حجم زیاد کتب و تکالیف درسی باعث می‌شود که دانش‌آموزان فرصت و زمان کافی برای مطالعه غیردرسی نداشته باشند و باعث بی‌رغبتی و کم‌رغبتی به مسئله مطالعه می‌شود (همائی و اشرفی ریزی، ۲۰۱۲). (رشید و همکاران، ۲۰۱۰) بیان می‌کنند که اجبار نظام آموزشی در دانش‌آموزان برای انجام تکالیف

و مطالعه کتاب‌های متعدد درسی موجب شکل‌گیری احساس و نگرش نامطلوب نسبت به مطالعه در آنها می‌شود. یافته‌های این بخش با پژوهش‌های (رداد و مسعودی، ۲۰۱۲)؛ (شعبانی و فاضل، ۲۰۰۲)؛ (بوک، ۲۰۱۶) و (بوخورست-هنگ و پریرا، ۲۰۰۸) هم‌سو است. مرتبط نبودن زنگ انشاء با مطالعه و کتابخوانی، یکی دیگر از عوامل بازدارنده مطالعه است. به این دلیل که این درس، یکی از دروسی است که می‌توان بیشترین استفاده را از آن برای ایجاد انگیزه مطالعه و هدایت دانش‌آموزان به سمت مطالعه برد و در صورتی که معلم نتواند ارتباطی میان این درس با مطالعه و کتابخوانی ایجاد کند، فرصت‌های بیشمار و تجربه ملموس مطالعه را از دانش‌آموزان می‌گیرد و علاقه به مطالعه کمتر ایجاد خواهد شد. (غیائوند، ۲۰۱۱) در پژوهش خود مرتبط نبودن درس انشاء با کتابخوانی و مطالعه را یکی از موانع موجود در راه کتابخوانی و علل گرایش نداشتن به مطالعه می‌داند.

زمانی که دانش‌آموزان از اهمیت و فواید مطالعه اطلاعی نداشته باشند، نسبت به مطالعه در آنها رغبت و علاقه‌ای ایجاد نمی‌شود و از طرفی، وقتی روش‌های صحیح مطالعه به آنها آموزش داده نشود، نمی‌دانند که چگونه باید مطالعه کنند یا ممکن است در اثر عادت نادرست مطالعه، نسبت به آن خسته شده یا خودباوری خود را از دست دهند و دچار مطالعه‌زدگی شوند. (ضیایی، ۲۰۲۰)، آموزش ندادن شیوه‌های صحیح مطالعه را از دلایل عمده گرایش نداشتن به مطالعه می‌داند. برگزار نکردن مسابقات مطالعه و کتابخوانی و نمایشگاه کتاب در مدارس و همچنین نداشتن زنگ و درس مطالعه در برنامه درسی مدارس از دیگر عوامل بازدارنده مطالعه هستند که در اثر آن، فرصت علاقه‌مند کردن و ایجاد نگرش مثبت به مطالعه در دانش‌آموزان از دست می‌رود. برنامه درسی نامناسب مدرسه نیز یکی دیگر از موانع پیش روی مطالعه است زیرا فشرده بودن برنامه و کلاس‌ها و تناسب نداشتن ساعات دروس در آن، زمان کافی برای مطالعه نمی‌گذارد.

نبود کتابدار و کتابخانه در مدرسه باعث می‌شود که راه‌نمایی و ترویج و ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه صورت نگیرد و کتابخانه که محلی برای مطالعه و آشنایی آنها با کتاب و کتابخوانی است، در دسترس آنها نبوده و فقدان یکی از محرک‌های اصلی یعنی کتابخانه که برانگیزاننده آنها به سوی مطالعه است، به عاملی برای مطالعه‌زدگی و بازدارنده مطالعه بدل شود و کاهش مطالعه را به دنبال داشته باشد. همان گونه که در پژوهش (آکانده و اویداپو، ۲۰۱۸) و (فابونمی، ۲۰۱۰) به این عامل اشاره شده است و به عقیده (آنیگبو و همکاران، ۲۰۱۶) بدون وجود یک کتابخانه کاربردی، عادت مطالعه دانش‌آموزان می‌تواند تحت تاثیر قرار گیرد و علاوه بر آن، نبود کتابدار، استفاده کامل از کتابخانه را برای دانش‌آموزان دشوارتر می‌کند. روش تدریس نامناسب معلمان و پژوهش محور نبودن تکالیف محوله به دانش‌آموزان باعث می‌شود که دانش‌آموزان به مطالعه بی‌علاقه شده و موجب کاهش مطالعه آنها شود. معلم و روش تدریس او، عامل مهم و تاثیرگذار در ایجاد نگرش مثبت به مطالعه است، اما معلمان، دانش‌آموزان را به مطالعه کتاب‌های کمک‌آموزشی سفارش می‌کنند. (دوروباف و مدرسی سریزدی، ۲۰۲۱) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که روش تدریس طراحی شده به شیوه قصه باعث بهبود انگیزش درونی دانش‌آموزان می‌شود. (کوچوکوغلو، ۲۰۱۳) معتقد است که بسیاری از معلمان فاقد پایه محکمی برای آموزش راهبردهای درک مطلب مطالعه هستند و به عقیده (تکسان، ۲۰۱۹) معلمی که کتابخوان خوبی نیست، الگوی بدی برای صدها، حتی هزاران دانش‌آموز است و بر آینده آنها تاثیر منفی می‌گذارد.

تنوع نداشتن و قدیمی و منسوخ بودن منابع کتابخانه‌ای مدرسه باعث می‌شود که کتابخانه از منابع غنی به لحاظ کمی و کیفی برخوردار نبوده و دانش‌آموزان به کتاب‌های موردعلاقه و نیاز خود دسترسی نداشته باشند و به عنوان مانعی بر سر راه مطالعه آنها باشد. یافته‌های این قسمت با یافته‌های پژوهش‌های (اسدی‌وند و همکاران، ۲۰۲۱)؛ (خونگتیم، ۲۰۲۱)؛ (ایکنو و آدگیبلرو-ایواری، ۲۰۱۴) و (موتمنی و همکاران، ۲۰۱۳) هم‌سو است. ضعف نظام آموزشی (مدرسه،

معلم و ... در تشویق به مطالعه و بی‌توجهی به امر مطالعه نیز از جمله عواملی است که می‌تواند دانش‌آموزان را از مطالعه و کتابخوانی دور کند. نبود برنامه تبلیغاتی پیرامون کتاب و معرفی نشدن کتاب‌های جدید، ضعف تبلیغات در زمینه مطالعه، نبود فرهنگ‌سازی و تشویق به مطالعات غیردرسی، کم‌توجهی به نیاز واقعی کودکان و کتاب‌های غیردرسی، سیاست‌گذاری‌های نادرست آموزشی و توجه بیش از اندازه به مطالعه درسی، استفاده از رسانه‌های دیگر به جای کتابخانه و نظام نادرست آموزشی که مبتنی بر تک کتاب درسی است، از جمله ضعف‌های نظام آموزشی در زمینه تبلیغ و ترویج مطالعه و بی‌توجهی در این خصوص است.

رفتار نامناسب کتابداران مدارس و متخصص نبودن آنها نیز از جمله عواملی است که می‌تواند مانع مطالعه در دانش‌آموزان شود. از مواردی که کتابدار می‌تواند به عنوان عامل بازدارنده در جذب کودکان و نوجوانان به کتابخانه تلقی شود، می‌توان به نحوه نامناسب برخورد کتابدار، نداشتن ارتباط مناسب با مراجعه‌کنندگان و نداشتن اطلاعات عمومی و تخصصی کافی اشاره کرد. (پاشایی و همکاران، ۲۰۲۱) بیان می‌کند که کتابداران نباید خدمتشان محدود به پیدا کردن کتاب برای دانش‌آموزان باشد بلکه بهتر است با آنها درباره کتاب‌ها صحبت کند و به آنها مشاوره دهد. عضویت نداشتن دانش‌آموزان در کتابخانه مدرسه یکی دیگر از موانعی است که موجب کاهش سطح کتابخوانی و مطالعه غیردرسی در بین دانش‌آموزان می‌شود. فضای نامناسب (محیط، نظافت، تهویه، نور و تجهیزات) کتابخانه مدرسه و محدود و ناکافی بودن زمان ارائه خدمات کتابخانه مدرسه نیز از دیگر عوامل مطالعه‌زدگی و بازدارنده مطالعه در دانش‌آموزان هستند که می‌توان به عواملی نظیر نور ضعیف، تهویه نامناسب، تجهیزات اندک، نبود سازماندهی منابع، نبود برگه‌دان یا فهرست کتابخانه، نامناسب بودن و محدود بودن ساعات کار کتابخانه و نامناسب بودن شرایط فیزیکی و دکوراسیون کتابخانه اشاره کرد. یافته‌های این بخش با یافته‌های پژوهش‌های (ایکنو و آدگیلرو-آیواری، ۲۰۱۴)، (آفتابی ارنی و بتولی، ۲۰۰۷) و (بهاردواج و کومار، ۲۰۱۶) هماهنگ و هم‌سو است.

پژوهش کیفی حاضر با روش فراترکیب، کوششی در راستای ارائه ترکیبی تفسیری از یافته‌های کیفی در زمینه عوامل مؤثر بر مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان بود، به نحوی که نتیجه ترکیب، بیش از مجموع یافته‌های کیفی باشد و زمینه کاربست عملی یافته‌های کیفی را برای سیاست‌گذاران و مسئولان آموزش و پرورش فراهم آورد. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند متولیان امر آموزش و پرورش را از عوامل مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان آگاه کند و آنها را در برنامه‌ریزی و تدوین برنامه عملیاتی با هدف حذف و کاهش تأثیر عوامل شناسایی شده باری رساند و زمینه را برای تدوین سیاست‌ها و راهکارهای حذف عوامل مطالعه‌زدگی فراهم آورد و منجر به بهبود وضعیت مطالعه دانش‌آموزان گردد. مطالعه شامل بسترهای مختلف از جمله کتاب، روزنامه، مجله، کتاب الکترونیکی، اخبار فضای مجازی و ... است و این نکته هرچند مد نظر پژوهشگران می‌باشد ولی به این دلیل که معیار و ملاک مناسبی برای سنجش میزان مطالعه منابع الکترونیکی افراد به صورت عام و دانش‌آموزان به صورت خاص، وجود ندارد و شاید نتوان به یافته‌ای موقت در این زمینه دست پیدا کرد، پس مطالعه منابع الکترونیکی در این پژوهش در زمره و شمول مطالعه به عنوان یکی از انواع مطالعه در نظر گرفته نشد که از محدودیت‌های این پژوهش می‌باشد. امید است که در تحقیقات آینده به این مورد توجه و به تدوین راهکارهای حذف عوامل مطالعه‌زدگی دانش‌آموزان پرداخته شود.

References

- Aalaee, P., & Athari, Z. S. (2021). The Analyzing of the Increasing and Decreasing Factors of Academic and Non Academic Study of the Students (Case study: University of Kashan Students). *Iranian Journal of Educational Society*, 6(2), 25-42. <https://doi.org/10.22034/ijes.2021.242029>
- Abd Kadir, N., Subki, R., Jamal, F., & Ismail, J. (2014, May 18-21). *The importance of teaching critical reading skills in a Malaysian reading classroom*. The 2014 West East Institute International Academic Conference Proceedings, Bali, Indonesia. <https://www.westeastinstitute.com/wp-content/uploads/2014/06/Norbaiyah-Abd-Kadir-Full-Paper.pdf>
- Aftabi Arani, F., & Batoli, Z. (2007). Investigating the amount of non-curricular studies of secondary school students and identifying factors affecting it in Aran and Bidgol cities in the academic year 2014-2015. *The electronic magazine of the research institute of the Center for Scientific Information and Documents of Iran (Nama)*, 7(3), 2-9. <https://www.sid.ir/paper/473072/en>
- Ahmadian Naeini, M. (2013). *Investigating the effective factors on the amount of non-curricular studies in Naein city* [Master, Yazd University]. Yazd, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/b4647fbb055e08118cc3959df9fd2ba9>
- Aina, A. J., Okusaga, T. O., Taiwo, A., & Ogunpipe, T. C. (2011). The role of library in promoting reading habits among Nigerians. *Journal of research in education and society*, 2(1), 168-179. <https://www.semanticscholar.org/paper/THE-ROLE-OF-LIBRARY-IN-PROMOTING-READING-HABITS-J.-Okusaga/f71f30c89fbc7019030f7df67f7cccaad0e20815>
- Ajayi, S. O., & Akole, O. (2018). Impact of social networking on reading habits of NCE students of college of education, Ikere-Ekiti, Ekiti State, Nigeria. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 5(2), 7-13. http://www.ijrar.com/upload_issue/ijrar_issue_720.pdf
- Akande, S., & Oyedapo, R. (2018). Developing the reading habits of secondary school students in Nigeria: The way forward. *International Journal of Library Science*, 7(1), 15-20. <https://doi.org/10.5923/j.library.20180701.03>
- Akbari Burang, M., & Nasrollahi, N. (2016). Investigating study culture among students in Birjand city. *Scientific Quarterly of Social-Cultural Studies of Khorasan*, 11(1), 49-62. https://www.farhangekhorasan.ir/article_43671.html?lang=en
- Ames, C., & Archer, J. (1988). Achievement goals in the classroom: Students' learning strategies and motivation processes. *Journal of educational psychology*, 80(3), 260-267. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.80.3.260>
- Ameyaw, S. K., & Anto, S. K. (2018). Read or perish: Reading habits among students and its effect on academic performance: A case study of Eastbank Senior High School-Accra. *Library Philosophy and Practice*, 1-23. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1748/>
- Annamalai, S., & Muniandy, B. (2013). Reading Habit and Attitude among Malaysian Polytechnic Students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(1), 32-41. https://www.researchgate.net/publication/284003779_Reading_Habit_and_Attitude_among_Malaysian_Polytechnic_Students
- Annan-Brew, R. K., & Nartey, P. (2021). Reconnaissance of the Function of Social Media on Study Habits Of Undergraduate Students in the University of Cape Coast. *International Journal of Scientific Research and Managemen*, 9(6), 1725-1731. <https://doi.org/10.18535/ijssrm/v9i6.el01>

- Anyaegbu, M. I., Aghauche, E. E., & Nnamani, E. (2016). Poor reading habit and the academic performance of junior secondary school students in Enugu South local government area of Enugu State. *Education Research Journal*, 6(8), 112-121. https://www.researchgate.net/publication/320621871_Poor_reading_habit_and_the_academic_performance_of_Junior_Secondary_School_students_in_Enugu_South_Local_Government_Area_of_Enugu_State
- Arieta, K., Gementiza, R., & Saco, C. (2017). *Factors affecting study habits on the academic performance of Senior High School students of Davao Doctors College*. Davao Doctors College. <https://www.scribd.com/document/438144216/study-Factors-Affecting-Study-Habits-on-Academic-Performance-of-Senior-High-School-Students-of-Davao-Doctors-College-docx>
- Asadivand, I., Ghaffari, S., & Banifateme, L. (2021). Studying and book reading in the digital era (Case Study: Members of Tabriz Public Libraries). *Journal of Knowledge Studies*, 13(51), 22-34. https://qje.ntb.iau.ir/article_681968.html?lang=en
- Azizi Kamjeh, Z. (2016). *Investigating the relationship between the amount of study and the use of computer games among high school students in Kermanshah* [Master, Razi University]. Kermanshah, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/a94663133426c76673851eedf94dca96>
- Baba, J., & Affendi, F. R. (2020). Reading Habit and Students' Attitudes towards Reading: A Study of Students in the Faculty of Education UiTM Puncak Alam. *Asian Journal of University Education*, 16(1), 109-122. <https://doi.org/10.24191/ajue.v16i1.8988>
- Bahrami, S., Molakhili, H., Baghbani, F., AshrafiRizi, H., & Mojiri, S. (2012). Relationship between Non-school Study and Mental Health of Students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 11(9), 1241-1247. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-2030-en.html>
- Banou, C., Kostagiolas, P. A., & Olenoglou, A. M. (2008). The reading behavioural patterns of the Ionian University graduate students. *Library Management*, 29(6/7), 489-503. <https://doi.org/10.1108/01435120810894518>
- Bavarsad Omidian, M. (2016, June 2). *Investigating the motivating and inhibiting factors of studying among the patrons of public libraries in Masjid Sulaiman city*. The third international science and engineering conference, İstanbul, Turkey. <https://civilica.com/doc/491727/>
- Behzadi, H., & Mahmoudi, H. (2018). Investigating the role of observational learning on the reading status of high school male students based on Bandura's social cognitive theory. *Library and Information Sciences*, 21(1), 25-54. <https://doi.org/10.30481/lis.2018.49751>
- Bhardwaj, P., & Kumar, D. (2016). Use and Non Use of Public Library Services in the Digital Age: a Study of Kurukshetra District Library (Haryana). *Scientific Society of Advanced Research and Social Change International journal of library, information networks and knowledge*, 1(2), 1-9. <http://docplayer.net/101500283-Use-and-non-use-of-public-library-services-in-the-digital-age-a-study-of-kurukshetra-district-library-haryana-poonam-bhardwaj-and-dharmesh-kumar.html>
- Bigelow, A., & Suleimani, M. (2015). Examining the role of the family on the reading of teenagers who are members of public libraries in Foulad Shahr. In S. M. Hosseini (Ed.), *Reading culture: theoretical foundations and practical ways to develop and institutionalize reading behavior*. Chapar, University of Kurdistan. https://elmnet.ir/doc/21053799-55881?elm_num=1

- Bocar, A. C., & Tizon, M. (2017). Study habits and the perceived factors that distract the concentration of La Salle University Freshmen. *Social Science Research Network Electronic Journal*, 1-11. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2979233>
- Bokhorst-Heng, W., & Pereira, D. (2008). Non-at-risk adolescents' attitudes towards reading in a Singapore secondary school. *Journal of Research in Reading*, 31(3), 285-301. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2008.00369.x>
- Buck, S. (2016). In Their Own Voices: Study Habits of Distance Education Students. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 10(3-4), 137-173. <https://doi.org/10.1080/1533290X.2016.1206781>
- Chang, H. R., & Holland, M. P. (2005). User Satisfaction Survey of Ask-A-Question Service at the Internet Public Library. *Internet Reference Services Quarterly*, 10(2), 61-73. https://doi.org/10.1300/J136v10n02_06
- Chaudhry, A. S., & Low, G. (2009). Reading preferences among different generations: A study of attitudes and choices in Singapore. *Singapore Journal of Library & Information Management*, 38(1), 27-48. <https://www.las.org.sg/wp/sjlim/reading-preferences-among-different-generations-a-study-of-attitudes-and-choices-in-singapore/>
- Dadgaran, S. M., Kharazi Azar, R., & Dabeleshki, F. (2017). The Role of Social Networks on the Promotion of Reading Culture (the Case Study of Followers of Ketabdoni Page in Instagram Social Network). *Socio-Cultural Strategy*, 6(22), 207-234. https://rahbordfarhangi.csr.ir/article_123336.html?lang=en
- Dehghanpour, M. (2015). The Impact of Studying Non-Academic Sources on the Motivation of Elementary School Students in District 14 of Tehran. *Educational Administration Research*, 6(23), 105-133. https://jeaq.roudehen.iau.ir/article_234.html
- Demir, S., Kılınc, M., & Doğan, A. (2017). The effect of curriculum for developing efficient studying skills on academic achievements and studying skills of learners. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 4(3), 427-440. <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/187>
- Dorobaf, M., & Modaressi Saryazdi, A. S. (2021). Investigating the effect of mathematics lesson in the manner of storytelling on students' academic achievement motivation. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 17(5), 263-277. <https://doi.org/10.48301/kssa.2021.128440>
- Ebele, U. F., & Olofu, P. A. (2017). Study Habit and Its Impact on Secondary School Students' Academic Performance in Biology in the Federal Capital Territory, Abuja. *Educational Research and Reviews*, 12(10), 583-588. <https://doi.org/10.5897/ERR2016.3117>
- Ebrahimi, N. (2018). *Identifying encouraging and inhibiting factors in attracting children and teenagers to public libraries from the point of view of librarians of the children and teenagers department: a case study of Tabriz city public libraries* [Master, Tabriz University]. Tabriz, East Azerbaijan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/014c346a00546f338269fd71ad6032>
- Ebrahimi, S., Honarjooyan, Z., Setareh, F., & Khosravizade, M. (2015). Survey of study culture in Shiraz University's faculty members. *Caspian Journal of Scientometrics*, 2(2), 46-54. <https://doi.org/10.22088/acadpub.BUMS.2.2.46>
- Erdem, A. (2015). A Research on Reading Habits of University Students: (Sample of Ankara University and Erciyes University). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174(1), 3983-3990. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.1145>
- Esmaili Aval, A. (2012). *Examining the free study status of high school students in Khuzestan province and the factors affecting it* [Master, Shahid Chamran University of Ahvaz].

- Khuzestan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/beedd58bdae5adcd9008f7aa63e0acaa>
- Fabunmi, F. A. (2010). Poor Reading Culture: A Barrier to Students Patronage of Selected Secondary School Libraries in ADO Local Government Area of Ekiti state, Nigeria. *Library Herald*, 48(1), 1-11. <https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:l&volume=48&issue=1&article=001>
- Fadaie, G. (2016). Inflation and Deflation in Reading. *Research on Information Science and Public Libraries*, 22(2), 189-193. <http://publii.ir/article-1-1710-en.html>
- Farhangi, A. (2015). *Investigating the effect of Radio Kitab programs on the level of interest of young people in studying* [Master, Islamic Azad University, East Tehran Branch]. Tehran, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/743fdf23378d3fcd3541134f96fd67ae>
- Farhat, B., Rahimi, A., & Emam Jomeh, F. (2022). The Effect of Cognitive-Behavioral Counseling on Increasing Students' Motivation to Read Books. *Razi Journal of Medical Sciences*, 28(12), 290-298. <http://rjms.iums.ac.ir/article-1-7133-en.html>
- Fatiloru, O. F., Adesola, O. A., Hameed, B. A., & Adewumi, O. M. (2017). A Survey on the Reading Habits among Colleges of Education Students in the Information Age. *Journal of Education and Practice*, 8(8), 106-110. <https://www.semanticscholar.org/paper/A-Survey-on-the-Reading-Habits-among-Colleges-of-in-Florence-Adesola/751b970abd37b2a7ddf5088d9a22bab8dd148f05>
- Gallagher, K. (2009). *Readicide: How schools are killing reading and what you can do about it*. Routledge. <https://www.amazon.com/Readicide-Schools-Killing-Reading-Abou/dp/1571107800>
- Ganji, E. (2019). *The effect of studying with the help of conceptual maps on the progress and academic motivation of elementary school students in social sciences* [Master, Payam Noor University Mobarakeh Branch]. Isfahan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/5ca1dafc5ddcee5c32d7f026dc3e2672>
- Ghiasvand, A. (2011). *Book consumption style and the state of public libraries in Tehran city*. Society and Culture Publications. <https://www.adinehbook.com/gp/product/9642977291>
- Gholtash, A., OjiNejad, A., & Gandomkar, T. (2012). The role of extracurricular academic performance and social skills to high school students. *Journal of educational psychology*, 3(3), 47-55. https://psyedu.tonekabon.iau.ir/article_557435.html?lang=en
- Ghotbi, S. M. (2011). The role and position of textbooks and non-textbooks and school libraries in the educational system of Iran and the world: a review of texts. *Electronic publication of the Organization of Libraries, Museums and Documents Center of Astan Qods Razavi*, 3(10-11), 1-18. https://shamseh.agr-libjournal.ir/article_50304.html
- Hadianfard, A. M., & Gheibi, N. (2019). A survey on Study Status of Students in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Educational Development of Judishapur*, 9(4), 262-268. https://edj.ajums.ac.ir/article_82077.html?lang=en
- Hajian Zeydi, M. (2016). Principal Elements Encouraging Sari Citizens in Iran to Book Reading: Viewpoints of Sari Public Library Users. *Research on Information Science and Public Libraries*, 22(2), 261-276. <http://publii.ir/article-1-1364-en.html>
- Haliru, R. A., Abdulkarim, M., Mohammed, A., & Dangani, B. (2015). An assessment of reading habit among secondary school students in Kaduna metropolis. *International Organization Of Scientific Research Journal Of Humanities And Social Science*, 20(10), 12-17. <https://www.semanticscholar.org/paper/An-Assessment-of-Reading-Habit-among-Secondary-in-Haliru-Abdulkarim/f9ed1731076583555f76358f78c8e149b27f788d>

- Hamidi, M., & Niknejad, S. (2010). Examining the professional and educational role of librarians in the study process of users of public libraries in Lorestan province. *Social Research Quarterly*, 3(9), 169-190. <https://www.sid.ir/paper/164867/en>
- Hanifi, F., Karamali, A., Zohreei, M. A., & Amini, Z. (2017). Investigating the Methods of Developing Book Reading Among the Elementary Schools Students from Their Teachers Point of View. *International Review of Management and Marketing*, 7(2), 436-443. <https://econjournals.com/index.php/irmm/article/view/4568>
- Hassanzadeh, S., Hariri, N., & Gilvari, A. (2018). Effects of social networks on reading habits of the adolescent; the Case of Tehran SAMA high schools. *Research on Information Science and Public Libraries*, 24(1), 35-49. <http://publii.ir/article-1-1436-en.html>
- Hedayati Khoshmehr, A., & Ghahrmanian, P. (2016). Investigating the amount of non-curricular studies among students of Mohaghegh Ardabili University (case study). *"Islamic Humanities" monthly*, 1(10), 93-102. <https://civilica.com/doc/514342/>
- Ho, E. S. C., & Lau, K-I. (2018). Reading engagement and reading literacy performance: effective policy and practices at home and in school. *Journal of Research in Reading*, 41(4), 657-679. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12246>
- Homaie, M., & Ashrafi Rizi, H. (2012). Examining strategies for promoting reading and reading culture. *Radio Monthly*, 11(69), 42-54. <https://www.magiran.com/paper/1195279>
- Honarist. (2022, January 11). *Examining the reading situation in Iran*. Honarist. <https://www.honarist.com/2020/05/22/per-capita-reading/>
- Ikenwe, I. J., & Adegbilero-Iwari, I. (2014). Utilization and user satisfaction of public library services in South-West, Nigeria in the 21st Century: A Survey. *International Journal of Library Science*, 3(1), 1-6. <https://doi.org/10.5923/j.library.20140301.01>
- Javanmard, A., Shafiee Sarvestani, M., Mohamadi, M., Jahani, J., & Shamshiri, B. (2022). Students' Critical Literacy in Higher Education: A Theory- Generating Meta-Synthesis Study. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 19(2), 333-358. <https://doi.org/10.48301/kssa.2021.284302.1506>
- Jennifer, J. M., & Ponniah, R. J. (2015). Pleasure reading cures readicde and facilitates academic reading. *Journal on English Language Teaching*, 5(4), 1-5. <https://doi.org/10.26634/jelt.5.4.3664>
- Jordan, J., Parker, M., Li, X., & Onwuegbuzie, A. J. (2015). Effect of study skills program participation on undergraduate student academic performance. *International Journal of Education*, 7(1), 247-265. <https://doi.org/10.5296/ije.v7i1.6888>
- Kaur, A., & Pathania, R. (2015). Study Habits and Academic Performance among Late Adolescents. *Studies on Home and Community Science*, 9(1), 33-35. <https://doi.org/10.1080/09737189.2015.11885430>
- Kavi, R. K., Tackie, S. N., & Bugyei, K. A. (2015). Reading for pleasure among junior high school students: case study of the Saint Andrews Anglican Complex Junior High School, Sekondi. *Library Philosophy and Practice*, 2015(1), 1-19. <https://csirspace.foodresearchgh.org/handle/123456789/277>
- Khan, Z. N. (2016). Factors Effecting on Study Habits. *Online Submission*, 3(1), 145-150. <https://doi.org/10.22158/wjer.v3n1p145>
- Khedmati Nejad, H. (2016). *Investigating encouraging and inhibiting factors to study among patrons of public libraries in Isfahan province* [Master, Shahed University]. Tehran, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/88c3ac694351cdbfab748848b9f75f63>
- Khongtim, J. (2021). Trends in Reading Habits of Students from School Level to Higher Levels of Education: Evidence from the Review of Literature. *Library Philosophy and Practice*,

- 1-22. https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5170?utm_source=digitalcommons.unl.edu%2Flibphilprac%2F5170&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages
- Kian, M., Mansourian, Y., & Karamshahi, E. (2017). The Role of 6th Grade Curriculum Development on Encouraging Students to Read. *Journal title*, 4(34), 95-114. <https://doi.org/10.52547/erj.4.34.95>
- Kohn, A. (2011). The case against grades. *Educational Leadership*, 69(3), 28-33. <https://www.ascd.org/el/articles/the-case-against-grades>
- Kucirkova, N., & Littleton, K. (2016). *The digital reading habits of children: A National Survey of parents' perceptions of and practices in relation to children's reading for pleasure with print and digital books*. Book Trust. https://www.researchgate.net/profile/Natalia-Kucirkova/publication/299563417_The_digital_reading_habits_of_children/links/56ff879508aee995dde79844/The-digital-reading-habits-of-children.pdf
- Küçüköğlü, H. (2013). Improving Reading Skills Through Effective Reading Strategies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 70, 709-714. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.01.113>
- Kutay, V. (2014). *A survey of the reading habits of Turkish high school students and an examination of the efforts to encourage them to read* [Doctoral, Loughborough University]. Loughborough, England. https://repository.lboro.ac.uk/articles/thesis/A_survey_of_the_reading_habits_of_Turkish_high_school_students_and_an_examination_of_the_efforts_to_encourage_them_to_read/9415313
- Lau, K-L. (2009). Reading motivation, perceptions of reading instruction and reading amount: a comparison of junior and senior secondary students in Hong Kong. *Journal of Research in Reading*, 32(4), 366-382. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2009.01400.x>
- Long, T. (2009). Rescuing Reading at the Community College. *Inquiry: The Journal of the Virginia Community Colleges*, 14(1), 5-14. <https://commons.vccs.edu/inquiry/vol14/iss1/10/>
- Lucky, A., & Saidu, R. F. (2020). Strategies for improving the study habits of post primary school students in Lagos State: Implication for counselling. *Journal of Guidance*, 4(2), 167-177. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4054103>
- Magulod Jr, G. C. (2019). Learning styles, study habits and academic performance of Filipino University students in applied science courses: Implications for instruction. *Journal of Technology and Science Education*, 9(2), 184-198. <https://doi.org/10.3926/jotse.504>
- Mahdavi, M. (2006). *Data Management*. Irandoc.
- Mapua. (2016). *Ways to Improve Your Study Habits*. Cardinal Blog. <https://www.mapua.edu.ph/blog/2016/06/07/ways-to-improve-your-study-habits/>
- Mardandoost, Z., Turkian Tabar, M., & Hasoumi, T. (2016). Factors affecting the increase in desire to study in the sixth grade students of primary school for girls in Khomein city. *New Research in the Humanities*, 3(10), 97-107. <https://civilica.com/doc/628666/>
- Mažgon, J., Kovač, M., Kovač Šebart, M., & Vidmar, T. (2020). Books in the time of screens: the reading habits of Slovenian students. *Universal journal of educational research*, 8(9), 3916-3923. <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080916>
- Mirzaei, S. (2014). *Examining the free study status of incoming undergraduate students of Shahid Chamran University of Ahvaz in 2013-2014 and identifying and analyzing the factors that hinder and encourage their studies* [Master, Shahid Chamran University of Ahvaz]. Ahvaz, Khuzestan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/65a05f907bac57b3cd656bb3c2443a77>

- Moarrefzadeh, A., & Iraj, S. (2010). Investigating the Factors Encouraging or Inhibiting the Study among Clients of Public Libraries in Mahshahr City. *Research on Information Science and Public Libraries*, 16(1), 143-170. <http://publiij.ir/article-1-81-en.html>
- Mohammadi, M., Ghazi Mirsaeid, J., Kolbdinejad, K., Pahlevanzadeh, B., & Rastgarimehr, B. (2017). The survey of status of study among Sarpol E-Zahab's public libraries and analysis of motivational and preventive reason's to study. *Journal of Knowledge Studies*, 10(36), 63-73. https://qje.ntb.iau.ir/article_531534.html
- Moradi, F., Khosravi, A., & Motamed, N. (2018). Investigation of the compliance of available resources in study stations with people information needs in Bushehr municipality. *Journal of Reading, Continues Learning and Scientific Behavior*, 1(2), 85-99. https://readingj.uok.ac.ir/article_61165.html?lang=en
- Moradmam, A. (2010). Comparative Study of the Factors Encouraging or Inhibiting Informal Study from Viewpoint of Male and Female Graduate Students in Tarbiat Moallem Azerbaijan University. *Research on Information Science and Public Libraries*, 16(2), 95-114. <http://publiij.ir/article-1-87-en.html>
- Motameni, A., Hemmati, A., & Moradi, H. (2013). Identifying and Prioritizing the Barriers of Youth Tending to Use Public Library Services: A case study of Semnan city. *Research on Information Science and Public Libraries*, 18(4), 363-383. <http://publiij.ir/article-1-271-en.html>
- Nabuyanda, M. M. (2011). *Factors inhibiting promotion of a reading culture: A study of basic school libraries in Lusaka* [Master, University of Zambia]. Lusaka, Zambia. <https://dspace.unza.zm/server/api/core/bitstreams/db77b7fe-524f-4f33-ac06-db349f5d6ede/content>
- Najafpour Moghadam, P., Cheraghi, Z., & Ahmadi asl, F. (2019). Defining Preventive and Supportive Factors of studying Among Ahvaz High School Students. *Journal of Studies in Library and Information Science*, 11(1), 23-40. <https://doi.org/10.22055/slis.2019.30156.1626>
- Nasiri Zarandi, Z., & Ali Akbari, N. (2020). How could we strengthen the culture of study and research among the sixth graders of Ismat Garmab School? *New achievements in humanities studies*, 3(23), 29-39. <https://www.jonahs.ir/showpaper/59533203664b81f5921be8>
- Nazari Kaji, N., & Nazari Kaji, Z. (2016). The Causes and Extent of Primary School Students' Use of Extracurricular Books from Teachers' and Parents' Perspective. *Curriculum Development and Educational Planning Research*, 6(1), 27-46. https://jcdepr.chalo.us.iau.ir/article_671373.html
- Niknejad, S. (2016, February 24-25). *Examining the role of librarians in developing the study of members of public libraries in Lorestan province*. National Conference on Public Libraries: Factors and Barriers to Audience Attraction and Development, Ahvaz, Khuzestan, Iran. <https://elmnnet.ir/doc/21005419-41152>
- Nobahar, N., & Sharif Moghadam, H. (2017). Studying the effects of cultural, religious, social, economic, political and non-academic study of university students in Mashhad. *Digital and Smart Libraries Researches*, 4(3), 33-40. https://lib.journals.pnu.ac.ir/article_4909.html?lang=en
- Nonis, S. A., & Hudson, G. I. (2010). Performance of College Students: Impact of Study Time and Study Habits. *Journal of Education for Business*, 85(4), 229-238. <https://doi.org/10.1080/08832320903449550>

- Ogugua, J., Emerole, N., Egwim, F., Anyanwu, A., & Haco-Obasi, F. (2015). Developing a reading culture in Nigerian Society: Issues and Remedies. *Journal of research in national development*, 13(1), 62-67. <https://www.ajol.info/index.php/jorind/article/view/120589>
- Omeodu, M., & Daniel, E. (2021). Influence of Social Media on the Study Habit of Physics Students in Etinan Local Government Area, Akwa Ibom State, Nigeria. *International Journal of Innovative Information Systems & Technology Research*, 9(4), 11-19. <https://seahipaj.org/journals-ci/dec-2021/IJIISTR/full/IJIISTR-D-2-2021.pdf>
- Onuorah, A. R. (2021). Influence of Story Books at Children's Library on Reading Culture of Pupils in Public Primary Schools. *Library Philosophy and Practice*, 1-19. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/6387/>
- Osareh, F., & Golchoubi, T. (2007). Recognition and Identification of the Encouraging and Inhibiting Factors of Free Reading of the High School Students in Province of Mazandaran. *Journal of Educational Scinces*, 13(4), 103-126. <https://doi.org/10.22055/edus.2007.15983>
- Owusu-Acheaw, M., & Larson, A. G. (2014). Reading habits among students and its effect on academic performance: A study of students of Koforidua Polytechnic. *Library Philosophy and Practice*, 1-22. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1130/>
- Palani, K. K. (2012). Promoting reading habits and creating literate society. *Researchers world*, 3(2), 90-94. <https://www.researchersworld.com/index.php/rworld/article/view/591>
- Pashaei, H., Zavarraqi, R., Hamdipour, A., & Nemati, S. (2021). The Effect of Cultural, Social and Educational Factors on the Attitude of Talent Schoolgirls towards Studying and Reading. *Librarianship and Information Organization Studies*, 31(4), 44-56. <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2020.2125.1952>
- Persky, A. M., & Hogg, A. (2017). Influence of Reading Material Characteristics on Study Time for Pre-Class Quizzes in a Flipped Classroom. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 81(6), 103. <https://doi.org/10.5688/ajpe816103>
- Pulfrey, C., Buchs, C., & Butera, F. (2011). Why grades engender performance-avoidance goals: The mediating role of autonomous motivation. *Journal of educational psychology*, 103(3), 683-700. <https://doi.org/10.1037/a0023911>
- Radad, I., & Masoudi, M. (2012). Leisure Reading Habits of High School Students in Mashhad and its Affecting Factors. *Research on Information Science and Public Libraries*, 19(3), 387-407. <http://publii.ir/article-1-995-en.html>
- Raiesi, M., & Hassamzadeh, L. (2016, February 25). *Studying the historical course of Iranian children's and teenagers' literature*. The First National Conference on Child and Adolescent's Literature, Anar, Kerman, Iran. <https://civilica.com/doc/512408/>
- Rashid, K., Soltani, A., Kord Noghabi, R., & Karimi, K. (2020). The Effect of Free book Reading Skills on Students' Reading Habits, Attitudes toward Reading and Academic Achievement. *Research on Information Science and Public Libraries*, 26(4), 723-750. <http://publii.ir/article-1-2194-en.html>
- Razavi Tousi, S. M., & Bagheri, L. (2010). Comparison of the study level of Tehrani citizens between 2008 and 2009. *Journal of Culture-Communication Studies*, 11(11), 7-43. https://www.jccs.ir/article_3421.html?lang=en
- Saadat Abadi Nasab, M. J., & Mokhtari, H. (1999). Motivating reading and studying in children and teenagers: problems and solutions. *Children's and Adolescent Literature Research Paper*, 4(15), 81-93. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/311190>

- Saberi, G. (2019). *Designing a book garden with an emphasis on creating new study spaces in Mashhad city* [Master, Khayyam University]. Razavi Khorasan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/bae1ccfe5100e5d251183bb5aed78977>
- Sadabadi, A. A., Panahi, S., & RahimiRad, Z. (2022). An Action Research on the Book and Child Innovative Event in Order to Improve the Perusal and Reading of Children in Iran. *Research on Information Science and Public Libraries*, 27(4), 739-770. <https://doi.org/10.52547/publiij.27.4.739>
- Sadegh Nia, M., Sadegh Nia, A., & Ghasemi Nia, A. (2016, February 24-25). *Effective ways to study and read books among teenagers (Case study: Teenagers of Ermo district)*. National Conference on Public Libraries: Factors and Barriers to Audience Attraction and Development, Ahvaz, Khuzestan, Iran. <https://elmnet.ir/doc/20978393-14102>
- Saffari, S., Asadi, S., & Sharifi Mehrjardi, A. A. (2021). Research on Factors Affecting the Choice of Children and Teenagers' Visual Book Format in Iran (Based on Mentor Criteria). *Glory of Art (Jelve-y Honar) Alzahra Scientific Quarterly Journal*, 13(1), 48-56. <https://doi.org/10.22051/jjh.2020.28899.1458>
- Salari, M. (2012). *Analyzing and explaining the main factors affecting the study culture in Iran and presenting a suitable model for its development* [Master, Ferdowsi University of Mashhad]. Razavi Khorasan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/2b80ca2418bd2388f0edf055ed63d65e>
- Samiei, M., Ghobadi Terra, H., & Hariri, N. (2020). The role of social networks in the amount of electronic and print studies Case Study: Students of Faculty of Literature, Humanities and Social Sciences, Islamic Azad University. *Sciences and Techniques of Information Management*, 6(2), 73-88. <https://doi.org/10.22091/stim.2020.4311.1305>
- Sandelowski, M., Barroso, J., & Voils, C. I. (2007). Using qualitative metasummary to synthesize qualitative and quantitative descriptive findings. *Research in Nursing & Health*, 30(1), 99-111. <https://doi.org/10.1002/nur.20176>
- Shabani, A., & Fazel, M. (2002). Extracurricular studies of middle school students and identification of factors affecting it from Shahreza students' point of view. *Book Quarterly*, 13(2), 47-55. <https://www.sid.ir/paper/443742/en>
- Sharifzadeh, A., & Mahboobi, M. R. (2011). Factor Analysis of Barriers to Optimal Usage of Library Services among students of Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources. *Library and Information Science*, 14(2), 131-153. https://lis.aqr-libjournal.ir/article_42691.html?lang=en
- Siefour, V., & Cheshme Sohrabi, M. (2011, December 11). *Measuring the study and identifying its facilitating and inhibiting factors in the city of Kermanshah*. Annual Scientific Conference of Razi University, Kermanshah, Iran. <https://civilica.com/doc/288711/>
- Sin, S-C. J., & Kim, K-S. (2008). Use and non-use of public libraries in the information age: A logistic regression analysis of household characteristics and library services variables. *Library & Information Science Research*, 30(3), 207-215. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2007.11.008>
- Sivasubramanian, G., & Gomathi, P. (2019). A study on reading habits among higher secondary school students in Salem, Tamil Nadu India. *Library Philosophy and Practice*, 1-15. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2576/>
- Stranger-Johannessen, E. (2014). Promoting a reading culture through a rural community library in Uganda. *the International Federation of Library Associations and Institutions Journal*, 40(2), 92-101. <https://doi.org/10.1177/0340035214529732>

- Tabatabaie Shahrabad, S. Z. (2016). *Investigating the amount of teenagers using the services of Sabzevar public libraries and its relationship with academic progress* [Master, Ferdowsi University of Mashhad]. Razavi Khorasan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/c26530cce67f6f831755fbc3a79db3e7>
- Teksan, K. (2019). The Perceptions of Students Studying in the Faculty of Education towards Reading in Terms of Their Reading Motivations. *International Journal of Progressive Education*, 15(5), 162-184. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2019.212.12>
- Tus, J. (2020). The influence of study attitudes and study habits on the academic performance of the students. *International Journal of All Research Writings*, 2(4), 11-32. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.13093391.v1>
- Ustabulut, M. Y. (2021). As A Predictor Of Attitude Towards Reading Habit: Curiosity And Exploration. *International Journal of Education Technology & Scientific Researches*, 6(15), 1123-1148. <https://doi.org/10.35826/ijetsar.360>
- Wolf, M. (2008). *Proust and the squid: The story and science of the reading brain*. HarperCollins. <https://www.amazon.com/Proust-Squid-Story-Science-Reading/dp/0060933844>
- Yaghoubi Rad, F., Kavossi, A., & Rashidpour, A. (2015). Factors Contributing to the Promotion of Reading Culture among High School Boys in Tehran. *Quarterly Journal Of Family and Research*, 12(1), 87-106. <http://qjfr.ir/article-1-70-en.html>
- Yusof, N. M. (2010). CHAPTER 1 Influence of family factors on reading habits and interest among level 2 pupils in national primary schools in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5, 1160-1165. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.253>
- Zare, A., Godeyni, Y., & Riahi, A. (2015). Study of Factors Effecting the Use of Public Libraries (Case study of User of Kermanshah Public Libraries). *Journal of Information Systems and Services*, 4(1 & 2), 51-62. <https://www.sid.ir/paper/523862/en>
- Zare, A., Saeedi, Z., & Sayadi, N. (2016). The relationship between family factors and teenagers' reading: A survey on viewpoints of teenagers' parents of public libraries in Sanandaj. *Journal of Information Systems and Services*, 5(1 & 2), 1-12. <https://www.sid.ir/paper/218153/en>
- Zehtab, S. (2019). *Explaining the decrease in willingness to study and reading among undergraduate students of Tabriz University based on Tuckman's procrastination theory* [Master, Tabriz]. Tabriz, East Azerbaijan, Iran. <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/238e2a630d4e48f54dd315d84cd9f1f8>
- Ziaei, S. (2019). An evaluation of the leisure reading status in female Elmiye Schools of Mashhad. *Digital and Smart Libraries Researches*, 6(1), 81-88. <https://doi.org/10.30473/mrs.2020.37421.1327>
- Ziaei, S. (2020). An Evaluation of the Status of Study among Working Women and Housewives in the East of the Country. *Digital and Smart Libraries Researches*, 7(1), 11-20. <https://doi.org/10.30473/mrs.2021.42159.1357>